

1499

התקשרות

מצורף גם
לשבועון
כפר חב"ד

4938 / Freidin levi

הרבי נכנס לתפילת מנחה
י"ט אייר תשמ"ז

"והתוודו את עוונם" / האם יש ערך לווידוי על חטא שאין
מאחוריו שום כוונה להשתכר ולתקן? / **שיעור בלקוטי שיחות**

"ונתתי שלום בארץ" / מהי הדרך להשיג שלום בינינו לבין שכנינו?
מכתבים לאלוף בצה"ל ולתלמידי כפר נוער / מכתב מבואר

השיעור בלקוטי שיחות עוסק בשאלה מעניינת שאנו עשויים לפגוש לא מעט בחיים. בפרשת השבוע מתואר תהליך החזרה בתשובה של עם ישראל אחרי שייענשו בגלות ועקירה מהארץ. חלק מהתהליך הוא הווידוי, ואת הנושא הזה הרבי פותח לעיון: מהו בעצם כוחו של הווידוי? האם יש ערך לוידוי שאדם אומר מן השפה ולחוץ? - מהשיחה אפשר להסיק כמה כוח יש למילים גם אם אין מאחוריהן כוונה.

מדור המכתבים עוסק בנושא השלום והביטחון בארץ הקודש - אחת ההבטחות שמופיעות בפרשה. הבאנו שני מכתבים של הרבי שנכתבו כשלוש שנים לאחר מלחמת ששת הימים. אחד שוגר לאלוף רחבעם זאבי, בו הרבי מסביר לו מה כוחה של הנחת תפילין לחיילים להשגת השלום והרתעת האויבים. המכתב השני נכתב לתלמידי כפר נוער ששיגרו לרבי שאלה על הסיכוי להשגת שלום עם מדינות ערב. הרבי מנתח את המצב שאחרי המלחמה מבחינה גיאוגרפית ואסטרטגית והיסטורית, ומסביר מדוע הדרך הריאלית להשגת שלום היא דווקא נאמנות לה' ולתורה.

לקראת שבועות, במדור ניצוצי רבי הבאנו סקירה על התיקון הגדול שהרבי עשה לאחד הסמלים היהודיים המובהקים: לוחות הברית.

03 "בימינו ישנם מים רבים שעלולים לטוןן ולהטביע רבים מבני ישראל, שמצד גודל הבורות והניתוק מיהדות אינם מקיימים תורה ומצוות, וממילא עלולים להתנתק חס ושלום מהמעמד ומצב של "אתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים". במצב כזה אין מקום לשאלות, ובוודאי צריכים תיכף ומיד לילך ולהתעסק בעניין של "הקהל את העם האנשים והנשים והטף" כדי לפעול עליהם "ליראה את ה'".

התועדות עם הרבי

04 תהליך התשובה שהביאה את הגאולה מגלות בבל, נראה במבט שטחי מתעתע. במבט עמוק יותר, הוא מהווה בעבורנו שיעור מאלף עד כמה יש להעריך כל צעד קטן שיהודי עושה בדרכו לשוב אל ה'. **שיעור בלקוטי שיחות**

11 פרשת בחוקותיי מוכרת כפרשת התוכחה, אך מופיעות בה גם כמה וכמה ברכות והבטחות אידיאליות, בהן השלום והביטחון שעם ישראל יזכה להם כשהוא יושב בארץ ישראל. מה הסיכוי לכך שאכן ישורר שלום בינינו לבין שכנינו, ומהי הדרך לכך? **מכתב מבואר**

14 בשנת תשמ"א דיבר הרבי על הצורך לתקן את הטעות הנפוצה של ציור לוחות הברית עגולים, ולהקפיד לציירם מרובעים. למעשה פתח הרבי בפעילות בעניין זה כבר שנים רבות קודם לכן. **ניצוצי רבי**

17 "מובן שאין מקום כלל לשרוק להנאתו בחלל האויר... אבל בשעה שישנו ענין של שמחה של מצוה, ויש סיכוי טוב שבזכות השריקות תתעורר נקודת היהדות של אחד הנוכחים, או של השורק עצמו - מצוה לשרוק על הספק, ואפילו על ספק ספיקא, ואפילו על מאה ספקות!" - השריקה בעיצומה של ההתועדות שהפגיעה וחוללה סערה.

תמונה מספרת

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
 יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב
 עורך: שלום בלוי

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד

6084000 • ISSN 7474-0793 • נילוי 1499

לתגובות, הערות וחומרים לפרסום: HitkashrutEdit@gmail.com

התמונות מפורסמות באדיבות חברת JEM ותודתנו נתונה להם

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

צוקללה"ה נבג"מ ז"ע

כשיהודים עלולים לטבוע, אין מקום לשאלות. הובה לרוץ ולהציל אותם!

(משיחת י"ט תשרי תשי"ג – תורת מנחם, כרך ז, עמוד 74)

בנוגע לתוכן העניין של "הקהל" כפי ששייך בזמן הזה... - הרי זה שייך לכל אחד ואחד בעירו ובסביבתו, שעליהם מוטלת האחריות והחובה, שזוהי גם זכות, לפעול על האנשים והנשים והטף שבסביבתם שיתוסף אצלם ביראת שמים...

תלמידי הישיבות זכו ונמצאים בקרן אורה, בד' אמות [ספונים בעולם שכולן] של תורה, ואין להם עסק עם גשמיות העולם. כך שיכולים להתמסר לגמרי ללימוד התורה, ולהתקשר על ידה עם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

ולכן, צריך כל אחד מהם לידע שמוטלת עליו אחריות, חובה וזכות כלפי אלה שנמצאים בסביבתו, אשר מצד רוב התעסקותם בענייני העולם עלולים לשכוח חס ושלום ש"לה' הארץ". [וחובתם של התלמידים] לאסוף אותם מזמן לזמן [מדי פעם] ולהראות להם איך שיהודים מכריזים "שמע ישראל", ולעורר אותם ליראת שמים, קבלת עול מלכות שמים וקבלת עול מצוות, וקיום מצוות מעשיות בפועל ממש.

יש להסביר להם, למשל, שהן אמת [נכון] שצריכים להתעסק בענייני העולם, כמו שנאמר "ואספת דגנך ותירושך ויצהרך", אבל אף על פי כן אין להפריז בכך יתר על המידה, וצריכים לידע שהפרנסה תלויה בברכתו של הקדוש ברוך הוא, ולכן צריכים להתנהג על פי הוראת הקדוש ברוך הוא בתורתו. וכיוצא בזה, בעניינים פשוטים.

ומובן שאין להמתין עד שיכבדוהו ויזמינוהו לומר דברי מוסר, אלא אדרבה, עליו מוטלת האחריות לאסוף ולהקהיל יהודים ולעוררם בענייני יראת שמים, להיותו איש כללי שבכוחו להשפיע ולפעול בסביבתו...

בנוגע לתלמידי הישיבות - הסימן להנהגתם כדבעי [כראוי], הוא לא רק כאשר רואים שלומדים תורה בהתמדה ושקידה, אלא גם כאשר רואים שכל אלה הנמצאים בסביבתם מכירים ומעריכים את מעלתם של לומדי תורה ומשתעשעים עמהם, וממילא הרי זה פועל ומשפיע גם על הנהגה שלהם, ובפרט כאשר התלמידים מדברים עמהם ומעוררים אותם, נוסף על היותם [של התלמידים] דוגמא חיה על ידי הנהגתם האישית.

ומאידך גיסא [מן הצד השני], כאשר תלמידי הישיבות פועלים על הסביבה, אזי ניתוסף בהצלחתם בלימוד התורה, ש"נעשים מוחו ולבו [של מי שמלמד אחרים] זכים אלף פעמים ככה [פי אלף]". ובפרט כאשר הפעולה על הסביבה היא בענייני יראת שמים, שעל ידי זה ניתוסף גם ביראת שמים שלו באופן נעלה יותר. וממילא, הרי זה פועל גם בלימוד התורה, שזוכה לכוון לאמיתתה של תורה... ועל דרך זה בנוגע לכללות הנהגתו, שכיוון שנעשה מלך ובעל הבית בכל הסביבה, הרי על אחת כמה וכמה שנעשה מלך על נפש הבהמית ויצר הרע...

[ומלבד זאת] ניתוסף בזה עוד ענין עיקרי:

כאשר מישהו רואה אדם הטובע בנהר, רחמנא ליצלקן, ומלבדו אין איש, ועד שיבוא מישהו אחר מי יודע מה יהיה בינתיים - הרי בוודאי לא יכנס לחשבונות ופלפולים, אלא יזדרז תיכף ומיד לעשות כל התלוי בו להצילו.

ומזה מובן בנוגע לימינו אלה, שישנם מים רבים שעלולים לשטוף ולהטביע רבים מבני ישראל, שמצד גודל העם-הארצות [הבורות והניתוק מיהדות] שלהם אינם מקיימים תורה ומצוות, וממילא עלולים להתנתק חס ושלום מהמעמד ומצב של "אתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים". במצב כזה אין מקום לשאלות, ובוודאי צריכים תיכף ומיד לילך ולהתעסק בעניין של "הקהל את העם האנשים והנשים והטף" כדי לפעול עליהם "ליראה את ה'".

אלא מאי [מה], מה יהיה איתו בעצמו? - יבוא אחר כך ויתבע מהשם יתברך לקיים את הבטחתו [על מי שעוסק בקירוב יהודי אחר]: "מאיר עיני שניהם ה'". ובוודאי יקיים השם יתברך הבטחתו, לא רק בעולם הבא, אלא שתהיה לו הצלחה גם בכל ענייניו בעולם הזה, בפועל ממש.

רק בזכות אבות?

חלק גדול מפרשת בחוקותיי עוסק בנבואות זעם, נבואות המספרות על הגלות הקשה שעתידיה לבוא בעקבות החטאים של עם ישראל. הפרשה מתארת בפרוטרוט את צרות הגלות, ומסיימת בנבואה כי לאחר כל הצרות תבוא הגאולה ועם ישראל ישוב לארצו.

המפרשים¹ מסבירים, כי הנבואות הללו מתייחסות לגלות בבל שבאה בעקבות חורבן בית המקדש הראשון. ואכן, התיאורים של צרות הגלות קולעים בדיוק מדהים למה שאכן התרחש כאלף שנה לאחר שמשה רבינו כתב את הפסוקים הללו בתורה.

לאחר תיאור הגלות, מספרת לנו התורה על תהליך הגאולה. באופן כללי הסיפור פשוט. בשלב מסוים עם ישראל יתקן את חטאיו וישוב בתשובה ואז תבוא הגאולה, כפי שאכן קרה לאחר שבעים שנות גלות בבל. עם ישראל חזר בתשובה, ובעקבות כך אישר כורש מלך פרס לשוב לארץ ישראל ולהקים מחדש את ירושלים ואת בית המקדש.

אך כאשר מתבוננים בפסוקים, מגלים שתהליך התשובה והגאולה איננו חלק כל כך. נקרא את הפסוקים המתארים את התחוללות תנועת התשובה בעם ישראל, הגורמים לה והתוצאות שלה:²

והנשארים בכם ימקו בעונם בארצת איביכם, ואף בעונת אבתם אתם ימקו.

והתודו את עונם ואת עון אבתם במעלם אשר מעלו בו, ואף אשר הלכו עמי בקרי.

אף אני אלך עמם בקרי והבאתי אתם בארץ איביהם, או אז יכנע לבכם הערל ואז ירצו את עונם.

וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר.

בפשטות, מה שמתואר כאן הוא שהייסורים ותלאות הגלות יקלעו את עם ישראל למצוקה גדולה שתעורר אותם להתוודות - להכיר בחטאים ולהתחיל לחולל את התיקון הרוחני. "לבכם הערל" יכנע לפני ה', ואז תבוא הבשורה הגדולה: ה' יזכור את הברית שהוא כרת עם אבותינו, ובזכות זה יגאל את עם ישראל וישיב אותו לארץ ישראל.

ועל כך נשאלת השאלה:

לכאורה אינו מובן:

1. ראה בארוכה רמב"ן כו, טו.
2. ויקרא, כו, לט-מב.

שיעור בלקוטי שיחור

לא סתם דיבורים

תהליך התשובה שהביאה את הגאולה מגלות בבל, נראה במבט שטחי מתעתע. במבט עמוק יותר, הוא מהווה בעבורנו שיעור מאלף עד כמה יש להעריך כל צעד קטן שיהודי עושה בדרכו לשוב אל ה'.

השיחה המלאה – בלקוטי שיחות, חלק כז, שיחה שניה לפרשת בחוקותיי.

לקוטי שיחור
- א -
על פרשיות השבוע. חנים ומנוחה

עריכה:
הרב דויד אולידורט
הרב ישראל אריה ליב רבינוביץ

הדבר יוכן בהקדים הביאור בעניין הווידוי...

עיקר מצוות הווידוי הוא "להתוודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בליבו", שהדיבור יבטא ויחשוף בגלוי את התשובה שבלב. וכמו שהחינוך מבאר זאת ביתר אריכות³: "לפי שבהודאת העוון בפה תתגלה מחשבת החוטא ודעתו, שהוא מאמין באמת כי גלוי וידוע לפני האל ברוך הוא כל מעשהו".

עניין שני בווידוי הוא שאפילו לפני שהאדם מחליט החלטה גמורה בליבו לעזוב את החטא, הווידוי עצמו מעורר אצלו את רגש התשובה, שדיבור מעורר את רגש הלב.

הווידוי הוא רכיב מסוים בתהליך התשובה. כך אומרת התורה עצמה: "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשֶׂה מִכָּל חַטֹּאת הָאֵלֶּם... וְהִתְוַדָּה אֶת חַטֹּאתָם אֲשֶׁר עָשָׂה".

כך גם פותח הרמב"ם את הלכות תשובה³: "כְּשִׁיעֵשֶׂה תְּשׁוּבָה וְיָשׁוּב מִחַטָּאוֹ חַיֵּב לְהִתְוַדֹּת לְפָנֵי הָאֱלֹהִים בְּרוּךְ הוּא... כִּיצַד מִתְוַדֶּה? אֹמֵר: 'אֲנִי ה', חַטָּאתִי, עָוִיתִי, פָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ, וְעָשִׂיתִי כֶּךָ וְכָךְ, וְהָרִי נַחֲמָתִי וּבִשְׁתִּי בְּמַעֲשֵׂי, וְלַעֲוֹלָם אֵינִי חוֹזֵר לְדַבֵּר זֶה'". אדם שרוצה לשוב בתשובה, עליו לומר לקדוש ברוך הוא בפיו: "אני מכיר בכך שעד עכשיו לא הייתי בסדר, שהמעשים שעשיתי וצורת ההתנהגות עד כעת היו רעים, ומעכשיו אני משתנה". ואף לפרט את המעשים הלא טובים שעשה.

כפי שאפשר להבין בפשטות, אלה הם שני דברים שונים. העיקר הוא התשובה - המפנה הפנימי שמתחולל בנפש, בלב ובמעשים. ולצד זאת, מצוות התשובה כוללת גם חובה להתוודות על החטאים ולבטא את הדברים במילים.

3. רמב"ם, הלכות תשובה, פרק א, הלכה א.

ב. מצוה סד. וראה חובת הלבבות שער הבחינה פ"ה.
ג. להעיר מחידושי בית יעקב על הרמב"ם (מהר"י בי רב, נדפס במורב"ם הוצאת פרדס) הל' תשובה, פ"ב ה"א. ספר יד הקטנה הל' תשובה פ"א ה"ב סק"ד. מהר"ם שיק על תר"ג מצות מצוה שסה.
ד. ע"ד מחז"ל קול מעורר הכוונה (ראה טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סס"א ס"ד (ס"ה). ב"י לטאו"ח סק"א. ט"ז שם סק"א-ג. שו"ע אדה"ז שם ס"ג. ר"ח שער הקדושה ספ"ט - הובא בשל"ה שער האותיות (פב, ב). וראה אוה"ת וארא ע' קעו ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' 1).

כל הסיבה - והסיבה היחידה - לגלות, היא עוונות ("ומפני חטאינו גלינו מארצנו"), וכמו שנאמר בתחילת התוכחה⁴: "ואם לא תשמעו לי". ומכך מובן, שמיד כאשר מתבטלת סיבת הגלות, "עוונם", צריך המסוכב, הגלות, להתבטל מאליה וממילא, ובאה הגאולה.

ואם כן, מאחר שכבר היה "והתוודו [את עוונם]... ירצו את עוונם", [עם ישראל זכו לכפרה על עוונם] - לשם מה צריך להיזקק ל"זוכרתי [את בריתי]" כדי לזכות לגאולה?

כשמבינים מהי גלות ועל מה היא באה, מבינים שהחזרה בתשובה לבדה אמורה לבטל אותה באופן אוטומטי. הרי הגלות היא עונש על התנהגות מסוימת של התרחקות מהקדוש ברוך הוא ומהתורה והמצוות - "מפני חטאינו גלינו מארצנו". ולכן, כשעם ישראל חוזר לדרך הישר - התוצאה המיידית צריכה להיות הגאולה והשיבה לארץ.

והנה כאן הקדוש ברוך הוא מגלה בנבואה את העתידות ומתאר איך בני ישראל יתוודו על עוונותיהם, אבל ייגאלו בזכות 'פרוטקציה'. כאילו הגאולה לא תבוא בזכות מעשיהם, אלא **למרות** מעשיהם, רק בזכותם של האבות הקדושים.

אם נקרא את רש"י על הפסוק, נגלה שגם את הפרוטקציה הזו לא כך כל פשוט להפעיל: "כִּדְאִי הוּא יַעֲקֹב הַקָּטָן לְכֶךָ, וְאִם אֵינֶנּוּ כִּדְאִי הָרִי יִצְחָק עִמּוֹ, וְאִם אֵינֶנּוּ כִּדְאִי הָרִי אֲבָרְקֶם עִמּוֹ שֶׁהוּא כִּדְאִי" - כלומר, זכותו של אחד האבות לבד לא מספיקה בשביל לגאול את עם ישראל, אלא רק זכותם של שלושת האבות הקדושים יחד.

אך מדוע? האם הגאולה לא מגיעה להם בזכות עצמם, אחרי שהם התנקו מהעוונות?

יודי שמביע תשובה

כדי למצוא את התשובה, אנחנו צריכים להתמקד בפעולת המפתח כאן: "והתוודו". מהו בעצם וידוי? - נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

וידויים כאלה אפשר להבין איך משתלבים במארג התשובה. אבל ישנו סוג נוסף של וידוי, שעל פניו הוא 'סתם מילים' ולא יותר - ובו נעסוק מיד.

לא סתם מילים

נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

אך ישנו אופן נוסף בווידי, שהוא - כמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה - "המתוודה בדברים ולא גמר בליבו לעזוב". וסוג כזה של וידוי משווה הרמב"ם ל"טובל ושרץ בידו".

בהשקפה ראשונה נראה שכזה מין וידוי איננו כלל בגדר וידוי. שכן, היות שכל המהות של וידוי היא "להתוודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בליבו", יש להסיק שאם חסר ה"גמר בליבו" חסרה גם כל מהות הווידי.

אך לפי זה לא מובן הדימוי שהרמב"ם נותן לכך מ"טובל ושרץ בידו": אם כל עניין הווידי איננו, הרי יש לדמות זאת לא לאדם ש"טובל (אלא שהוא עושה זאת בצורה כזו ש) ושרץ בידו", אלא לאדם שמלכתחילה כלל לא נכנס לבית הטבילה!

ומכך מוכח שעצם עניין הווידי - הודאה של האדם בדיבור כי הוא חטא - אפילו כאשר חסרה עדיין ההחלטה בלב לעזוב את החטא, הרי האמירה בעצמה היא עניין טוב. היא דומה לטבילה, שהיא פעולה שיש לה כוח להביא טהרה.

החיסרון הוא רק בזה שכאשר "לא גמר בליבו לעזוב", הווידי הוא באופן של "שרץ בידו" (בליבו הוא נותר קשור

נקרא את דברי הרמב"ם בהלכות תשובה כדי לקבל מושג כללי על הווידי ממבט הלכתי: "זו מה היא התשובה? הוא שיעזב החוטא חטאו, ויסירנו ממחשבתו ויגמר בלבו שלא יעשהו עוד... וכן יתנחם על שעבר... ויעיד עליו יודע תעלמו ת שלא ישוב לזה החטא לעולם... וצריך להתוודות בשפתיו, ולומר עניינות אלו שגמר בלבו".

מדוע באמת? למה הווידי הוא חלק הכרחי ובלתי נפרד מתהליך התשובה? אפשר להסתכל על זה בשתי צורות, ושתייהן נכונות.

ברמה הבסיסית ביותר, המילים שאנחנו אומרים מלמדות על מה שמתחולל בתוכנו. הדיבור הוא כלי עוצמתי שמשקף את התחושות והרגשות שבליבנו. לכן, כשאדם אומר את המילים של הווידי, הוא מבטא קול אותנטי שמביע במדויק את החרטה הכנה והרצון שלו לשוב אל ה' ולעזוב את החטא.

אך יש כאן רמה נוספת: הדיבור לא רק משקף את התהליכים הפנימיים, אלא גם מאיץ ומעצים אותם. כפי שהרבי אומר: "לדיבור יש תכונה לגרום תוספת התעוררות בנושא ותוכן המדובר. בדומה לנאמר בספרים, שבשעה שאדם כועס לא ידבר בעת ההיא, משום שעל ידי הדיבור מתחזק הכעס עוד יותר". הדיבור מלבה רגשות ומחולל אמביציות חזקות. לכן, גם אם האדם לא עבר תהליך פנימי מושלם של תשובה, עצם אמירת הווידי נותן תוקף ועוצמה לרצון שלו לשוב בתשובה.

אפשר לראות את שתי התכונות המקבילות האלה ביום כיפור בבית הכנסת. כל המתפללים באים עם שאיפה בסיסית להתנקות ולהיטהר, אבל לא באותה רמה. מי שהתכוון כראוי ליום הקדוש, ניצל את עשרת ימי תשובה לחשבון נפש על השנה שחלפה ועל הדף החדש שהוא מעוניין לפתוח בשנה החדשה, כשהוא קורא "יהי רצון מלפניך... שתמחל לנו על כל חטאתינו, ותכפר לנו על כל עונותינו, ותסלח לנו על כל פשעינו", הוא מרגיש שהמילים האלה מדברות את הרגשות שלו באופן עמוק. לצד זאת, יש כאלה שלא ממש נמצאים שם, אבל כשהם שרים עם כל הקהל "ועל קלם, אג-לוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו" - הם מוצפים ברצון חזק להשתפר ולהיות טובים יותר.

ה. וראה חינוך (מצוה ססד) "מוטב שלא יתודה על זה" (אלא ששם קאי במי שעדיין לא השיב "החמס אשר בכפיו"). מדובר קדמות מע' ו' אות י' (בשם הוהר).

ו. להעיר מהשינוי בלשון הרמב"ם מלשון הגמרא (תענית טו, א שהובא בכס"מ), שבגמרא: "למה הוא דומה לאדם שתופס שרץ בידו שאפי' (ובכס"מ: שאע"פ) טובל בכל מימות שבעולם לא עלתה לו טבילה", ובלשון הרמב"ם "הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו" מודגש יותר שהווידי הוא דוגמת הטבילה.

נתבונן על הדיבור ככוח מהותי שמבטא את האדם עצמו.

נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

כאשר אדם מוציא מפיו דבר שהוא הפוך ממה שהוא מרגיש בליבו פנימה, חש הוא בשעת מעשה רגש של חוסר מנוחה ואף רגש של בוששה. שכן, למרות שדיבור הוא עניין חיצוני בלבד, מאחר שאדם במהותו הוא "מְדַבֵּר", לכן בהכרח שדבר אותו הוא מבטא בדיבור ייגע לו בפנימיותו, ועל כן הדבר מעיק לו כאשר הוא אומר דברים שהם בסתירה למה שהוא חש בליבו...

כאשר הוא אומר בדיבור "אנא ה' חטאתי עוונתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר הזה" (וכיוצא בזה) - אף שבאותה שעה הוא עדיין "לא גמר בליבו לעזוב", הרי הדבר פועל בשעת מעשה באדם תחושה של בוששה על העבר (כמו כן גם על כך שדיבוריו אינם תואמים את הרגש שבליבו). ולכן נחשב הדיבור הזה כמעשה של טבילה".

האדם מסווג בתוך מכלול הנבואים כ"מְדַבֵּר". אנחנו יצור מסוג מדבר. זאת משום שהדיבור הוא לא עוד תכונה, אלא זהו המאפיין שמגדיר את מהותנו. זה מה שמבדיל אותנו מבעלי החיים האחרים, היכולת שלנו לתקשר בצורה משוכללת. לייצר שפה, להתאגד סביב סיפורים, לבנות עולמות שלמים של ידע ורגש, ולבטא את הרגשות והמחשבות בצורה העמוקה והעשירה ביותר. לצקת את עצמנו לתוך מילים, ולקלוט את האחר דרך מילים.

מכיוון שכן, לדיבור יש כוח בלתי נמנע להשפיע על האישיות הפנימית שלנו. אנחנו לא באמת מסוגלים לנתק את עצמנו מהמילים שלנו ולהתייחס אליהן כצורות גרפיות או הברות מילוליות חלולות

לחטא, הוא עודנו אוחז ב"טומאה"), ועל כן אינו יכול להפוך לטהור "עד שישליך השרץ", עד שיגמור בליבו.

ה'נוסח' הנוסף של הווידי הוא, כמובן, פשוט לומר את המילים - בלי להתכוון. הרי אף אחד לא יודע מה באמת אדם אחר מרגיש, מאמין או חושב. אדם שחטא יכול להתוודות, גם אם הלב שלו מרוקן מתחושות חרטה. את המילים הוא יוציא מהפה, יקרא את הווידי בצורה מושלמת ומוטעמת מהסידור - אבל בלי להתכוון.

על כך ממשיך הרמב"ם ואומר: "כֹּל הַמְתוּדָה בְּדִבְרִים [כלומר: בדיבורים], וְלֹא גָמַר בְּלִבּוֹ לְעֹזֵב - הָרִי זֶה דוֹמָה לְטוֹבֵל וְשָׂרָץ בְּיָדוֹ, שֶׁאֵין הַטְּבִילָה מוּעֵלֶת עַד שְׂיִשְׁלִיךְ הַשָּׂרָץ". זה כמו לטבול במקווה כדי להיטהר תוך כדי אחיזה של שרץ שמטמא אותך, קובע הרמב"ם.

על פניו, מה שהרמב"ם מבקש לומר הוא תובנת יסוד פשוטה ומובנת מאליה: וידי מילולי טכני בלי כוונת הלב, הוא חסר משמעות ותועלת. בדיק כמו שאי אפשר להשתחרר מהטומאה כשממשיכים להחזיק בה ולא מתנערים ממנה, כך אי אפשר לשוב בתשובה אם לא באמת חוזרים בתשובה באופן פנימי. משהו כמו בקשת סליחה של ילדים, שנאמרה ללא שום כוונה, ומיד אחריה חזרו העניינים למסלולם הרע.

אבל הרבי מלמד אותנו להסתכל על הדברים שוב, ממבט אחר. נחשוב שוב על הדימוי שמביא הרמב"ם. אדם שמחזיק שרץ וטובל איננו נטהר, אבל לא בגלל בעיה בטבילה עצמה. הטבילה שלו כשרה, המקווה כשר למהדרין ואין על בשרו שום לכלוך. עקרונית - הטבילה הזו הייתה אמורה לטהר אותו. אלא שיש כאן בעיה אחרת, והיא העובדה שהוא ממשיך כל הזמן לטמא את עצמו.

הרמב"ם לא מדמה את הווידי חסר הכוונה לאדם שלא נכנס בשערי המקווה, אלא לאדם שיורד וטובל. מכך אנחנו צריכים להבין תובנה משמעותית מאד: גם וידי ללא כל כוונה פנימית הוא כמו טבילה - **הוא פעולה שיש לה משמעות**. רק מה, ברור שתשובה זה לא, כי הוא לא "גמר בליבו" לשנות את התנהגותו ולהתחיל לתקן את הבעיה.

זה כמובן תמוה. איזה ערך יש למילים שנזרקות לאוויר בלי שום כוונה לעמוד מאחוריהן? - זה קשור לתכונה חזקה נוספת של הדיבור. אם עד עכשיו דיברנו על הדיבור כמשקף וגם כמאיץ, כעת

ז. לשון הרמב"ם בריש הל' תשובה "כיצד מתודין אומר" ומסיים "וזהו עיקרו של וידוי".

ח. עפ"י יומתק לשון המאירי (חבור התשובה מ"א פ"ט ע' 1191) שלאחרי שנוביא דברי הרמב"ם הנ"ל כתב: ומה מאוד נאות המשל לפי הנמשל כי הטבילה במים הוא דמיון על התשובה, ותפיסת השרץ הוא דמיון על היות מחשבתו לשוב לחטאו, וכשם שהטובל ושרץ בידו לא תועיל לו הטבילה גם בעת היותו במים כן התשובה בלתי גמור המחשבה בעיובת החטא לא תועיל גם בעת התשובה כו'.

ומרוקנות מתוכן.

זוהי הסיבה לכך שאנשים מרגישים קושי, אי נוחות ומבוכה לומר דברים לא אותנטיים, לומר מילים שהם לא מזדהים איתן. כל שכן שזה כך כשאדם ינסה לתאר רגשות עמוקים שלא קיימים בו, לומר למישהו "אני אוהב אותך" כשהוא שונא אותו וכדומה. מכונת אמת יודעת להבחין כשאדם משקר, כי יש לזה ממש ביטויים פיזיולוגיים מובחנים כמו הזעה, רעדים וכדומה.

זה נותן לנו מושג על הערך של וידוי ללא תשובה אמיתית בלב. משום שגם במקרה שבו המילים סותרות את הרגשות, או שהן לא אותנטיות ולא משקפות בכלל את מה שקורה לאדם בפנים - המילים החזקות של הווידי מציבות מול המתוודה מראה. זה מזיז לו משהו, זה גורם לו להתבייש בעצמו. כאשר יהודי שאיננו שומר שבת מדבר על יוקר השבת, או כשיהודי המצוי בתוך סכסוך עמוק מדבר על אהבת ישראל - הוא בהכרח יחוש אי נוחות עם ההתנהגות שלו. זוהי התחלה של משהו, זו לפחות ירידה לבריכת הטבילה של המקווה.

לפעמים, דווקא מילים שנאמרות ביושב בלי שום מניע רגשי, יכולות להיות הטריגר שיחולל תהליך אמיתי של תשובה.

מסר פשוט ועוצמתי העולה מכאן, הוא: לעולם לא לזלזל בדיבור של אנשים, גם אם הוא חסר כוונה.

לא פעם יוצא שאנו יושבים בהתוועדות חסידיה, מרימים כוסית ומאחלים לעצמנו שנהיה יהודים טובים יותר, שנעבוד את ה' בצורה פנימית ואמיתית יותר. על פניו, ניתן לזלזל באמירות כאלו. איזו משמעות יש להן אם הן לא מלוות בהחלטה אמיתית?

אין ספק שדרושה החלטה טובה ושינוי מעשי ואין להסתפק באמירות ואיחולים בלבד, אך מצד שני אין לזלזל באמירות ואיחולים כאלו. עצם הדיבור על האיחול והשאיפה, מציט' ניצוץ' של טוב, כזה שיכול להביא לשינוי אמיתי בסופו של דבר.

כישרונות משחק, ריקוד ושירה.

כשהפך לנער ונסע ללמוד בישיבה, המשיך להתעניין עוד ועוד בהצגות ומחזות, אלו מלאו את עולמו, עד שביום אחד עזב את הישיבה באישון לילה ונסע לעיר הגדולה כדי ללמוד תיאטרון.

אט אט נטש את דרך התורה והמצוות, ולא נותר בו כל סממן יהודי חיצוני. במקביל, גדל והתפרסם שמו כשחקן מוכשר, ורבים הגיעו לצפות בהצגות בהן שיחק.

ביום מן הימים בחרו בו להיות השחקן הראשי במחזה, בו נדרש משה לשחק יהודי שחיי לא שפרו עליו והוא כותב מכתב לרבו בבקשת ברכה וישועה. משה שינן את הטקסט, התאמן, והנה הגיע היום בו ההצגה עולה על במת התיאטרון.

יושב לו משה על הבמה כשהוא מאופר היטב, זקן עבות דבוק ללחיי, לבוש בציצית וכיפה גדולה והוא מתחיל לשיר את השיר המתאר את כתיבת המכתב לרבי.

"הנני להודיעך, רבנו הקדוש, שהפרנסה אצלי בזמן האחרון היא לא כל כך אי-אי-אי-אי, וגם הבריאות בזמן האחרון, גם היא לא כל כך אי-אי-אי-אי, ואתה הרי הרבי הקדוש... אי-אי-אי-אי, עוזר נא לי רבי!"

ולפתע נעצר. דמעות מציפות את עיניו, חש מחנק בגרונו. הוא מנסה להמשיך, אך מרגיש שהמילים הללו, מילות ההצגה, נוגעות במיתרים עדינים בליבו.

בקהל מושלך הס. כולם ממתנינים להמשך המחזה, אך משה אינו מסוגל יותר. הוא רץ אל מאחורי הקלעים וקוטע את המופע בשיאו.

מילות השיר, שהיו בסך הכל הצגה, הצגה שתיארה אדם שרחוק מאד ממנו ומאורח חייו, הציטו בו את הנקודה היהודית ולא נתנו לו מנוח.

בעקבות ה'תקרית' בעיצומה של ההצגה, החל משה חוזר אט אט ליהדותו, עד שהפך לבעל תשובה אמיתי.

הדרך לתשובה

קעת נוכל להבין מה משמעות הביטוי

עוד משחר ילדותו, בכפר יהודי קטן בערבות רוסיה, ניכרו במשה הצעיר

"והתוודו", ולמה גם אחריו יהיה צורך בהפעלת זכות האבות כדי לזכות לגאולה:

"והתוודו את עוונם ואת עוון אבותם" - אין זה עניין של וידוי הבא ביחד עם תשובה, אלא כהמשך לפסוק הקודם: במצב בו בני ישראל "יימקו בעוונם... ואף בעוונות אבותם"¹, הדבר יגרום להם להתוודות על "עוונם ועל עוון אבותם".

זאת אומרת, וידוי זה איננו ביטוי של רצונם לחזור בתשובה אלא בהיות שהם מרגישים את יסוריהם, הם סובלים את עוונם ועוון אבותם, הרי הם מודים כי עוונם לא היה כדאי, אך לא שהיה זה חטא.

בני ישראל בגלותם אכן "התוודו את עוונם ואת עוון אבותם", אך זה היה וידוי מן השפה ולחוץ. לא במובן זה שהם לא התכוונו בכלל למה שהם אמרו, אלא במובן זה שהם אמרו את המילים מתוך אילוץ ובלי הכרה פנימית בכך שהם חטאו ועליהם לקחת אחריות על מעשיהם ולתקן אותם.

כמו שמפרש הכלי יקר, כשהוא מתמקד במילים "והתוודו את עוונם ואת עוון אבותם" **מַעַלְוֵי בִי**²: "אף על פי שמתוודים ומודים שחטא זה גרם להם, מכל מקום הם מועלים והולכים עוד טומאתם בם, כמנהג דורנו שהכול מודים שכמה עבירות ידועות מסבבות כל התלאה ואף על פי כן אינן שבים מהם, והרי הווידוי כטובל ושרץ בידו".

נרשמה תזוזה בליבם של יהודי הגלות, אבל היא הייתה תוצאה של הצרות שה' המיט עליהם. זה מה שהזכיר להם שמהו לא בסדר, שהמציאות לא יכולה להימשך כפי שהיא. הם אמרו את המילים הנכונות, אבל רק כדי שהצרות יהיו קלות ונסבלות יותר.

לווידוי כזה, כפי שראינו, יש שתי פנים. מצד אחד זה ממש לא מספיק, כי זה לא וידוי אמיתי:

בכדי לזכות לגאולה, נדרש מבני ישראל (לא רק לעזוב את עוונותיהם מחמת ייסורים, אלא) להשתנות.

גלות וגאולה הינם שני מצבים הפוכים,

ובלשון הפסוק: בזמן הגלות ההנהגה היא "אלך עמכם בקרי", לעומת זאת בזמן הגאולה - "ופנית אליכם", ונתתי משכני בתוכם. . והתהלכתי בתוכם"³ - גילוי והארת פנים של הקדוש ברוך הוא.

ועל כן, לא די רק למחוק את העוונות, אלא דרוש שינוי פנימי בבני ישראל, כדי שהם יהיו מוכנים למצב הגאולתי ההפוך.

[מאחר שהתשובה מתחילה אך ורק מחמת ייסורי הגלות, היא איננה שינוי אמיתי במצבם של בני ישראל - ולכן יש צורך בזכות אבות כדי לזכות למעמד ומצב של גאולה]. היות שהייתה כריתת ברית עם האבות, יקיים הקדוש ברוך הוא את הבטחתו עם בניהם, מבלי הבט על מעמדם ומצבם מצד עצמם.

עזיבת החטאים הזו לא הספיקה כדי שהם יזכו לגאולה. משום שהמעבר בין גלות לגאולה הוא קיצוני ומוחלט. אלה שני מצבים הפוכים: בגלות ה' מתנהג בניכור לעם ישראל ומגלה אותם מארצם וממתחם הקודש, ובגאולה ה' שוכן בתוך עם ישראל, מתגלה ומאיר את פניו. כדי לעשות את המעבר הזה, חייבים לעבור השתנות פנימית עמוקה, לעשות מהפך נפשי קיצוני.

אך התשובה הקולקטיבית כאן לא הייתה תשובה אמיתית מספיק, זו לא הייתה השתנות שבאה מתוך הכרה עצמאית בצורך בתיקון שמלווה בשאיפה גדולה להתקרב אל ה'. ובכל זאת, הקדוש ברוך הוא קיבל את התשובה הזו - בגלל זכות אבות. לכן, השלב הבא אחרי "והתוודו" הוא "וְזָכַרְתִּי אֶת פְּרִיֹתֶיךָ וְאֶת פְּרִיֹתֶיךָ יִצְחָק וְאֶת פְּרִיֹתֶיךָ יִצְחָק וְאֶת פְּרִיֹתֶיךָ יִצְחָק".

אך מצד שני, יש ערך לווידי זה. אלה לא סתם מילים.

כך אומר רש"י על הפסוק שקראנו קודם:

והבאתי אתם. אני בעצמי אביאם. זו מדה טובה לישראל, שלא יהיו אומרים 'הואיל וגלינו בין האמות נעשה כמעשיהם'. אני איני מניחם, אלא מעמיד אני את נביאי ומחזירן לתחת פנפי.

1. כו, מא. וראה גם לפני זה כו, כד. כח.
2. כו, ט ואילך.

ט. כו, טו.

ומסביר הרבי:

"וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֶ-לֹהֶיךָ וְשִׁמְעֶתָ בְּקוֹלוֹ... בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ, וְשָׁב ה' אֶ-לֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתָךְ, וְרַחֲמֶיךָ, וְשָׁב וְקִבְּצָה מְכַל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְיָצָה ה' אֶ-לֹהֶיךָ שָׁמָּה.

וכך גם נפסק להלכה⁵: כָּל הַנְּבִיאִים כָּלָן צוּוּ עַל הַתְּשׁוּבָה, וְאֵין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִין אֶלָּא בַתְּשׁוּבָה. וְכִבְרַ הַבְּטִיחָה תּוֹרָה שְׁסוּף יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּסוּף גְּלוּתוֹ, וּמִיָּד הֵן נִגְאָלִין.

ובלשונו של הרבי: "התורה מבטיחה שבני ישראל יגיעו לתשובה מצד מצויאותם שלהם. על אף שקודם יהיה 'יבואו עליך כל הדברים', אחר כך יהיה 'ושבת עד ה' אלוקיך" - התשובה תתייחס לבני ישראל... [אז תהיה] תשובתם של בני ישראל בכוח עצמם. ייסורי הגלות רק יעוררו לידי כך, אך לאחר מכן ישובו בני ישראל מצידם הם".

[אך] על אף שהוודוי כאן אינו עניין של תשובה, הריהו על כל פנים עניין טוב... שכן עצם עניין הוודוי, אף ללא רגש של תשובה בלב, הוא בדוגמת עניין הטבילה. ולכן⁶, כתוצאה מכך נוהג הקדוש ברוך הוא עם בני ישראל באופן של מידה טובה ו"מחזירן לתחת כנפיי".

אותן מילים של וידוי, אותו "והתוודו" מרוקן לכאורה - בכל זאת היה בעל ערך. הוא הציב מראה בפניהם ונתן להם להבין שמשוהו לא בסדר. כתוצאה מזה, ה' התנהג איתם בחסד, ב"מידה טובה", ושמר עליהם גם בגלות שלא ייטמעו בין הגויים. ברחמיו על עם ישראל, ה' לא נתן להם להתבולל ולאבד את זהותם.

בזכות 'נוסח הוודוי', אומר הקדוש ברוך הוא: "אני איני מניחם, אלא מעמיד אני את נביאיי ומחזירן לתחת כנפיי".

תרגול מעשית

המסר העולה מתוך השיחה הוא כפול. האחד הוא כלפי אחרים: מכאן ואילך, ניזהר לא לזלזל בדיבורים טובים למרות שהם רק מן השפה ולחוץ. בנוסף לכך, יש כאן מסר כלפי עצמנו. נרשה גם לעצמנו להביע את הרצון לשוב בתשובה בדיבור, להביע רצון להשתנות ולהיות טובים יותר, גם אם אנחנו מרגישים שמדובר על דברים רחוקים מחיינו, כאלו שקשה לנו לבצע בפועל.

צידה לדרך

לְהוֹצִיא אֶהְבָּה זוּ הַמְסַתֶּרֶת מֵהָעֵלָם וְהַסֵּתֶר אֶל הַגְּלוּי... לֹא נִפְלְאָת וְלֹא רְחוּקָה הִיא, אֶלָּא "קְרוֹב הַדְּבָר מֵאֵד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ", דְּהֵינְנוּ לְהִיֹּת רְגִיל עַל לְשׁוֹנוֹ וְקוֹלוֹ, לְעוֹרֵר כְּנַנֶּת לְבוֹ וּמַחוֹ.

(תניא, פרק מב)

בשולי השיחה, חשוב להוסיף הבהרה מעודדת.

כזכור, הנבואה עליה מדובר בפסוקים הללו עוסקת בגאולה מגלות בבל. גאולה שאכן לא הייתה שלמה, כי היא לא באה בעקבות תיקון אמיתי ולכן גם לא נשארה לעד. בית שני נחרב גם הוא, ומאז יצאנו לגלות ארוכה רוויות תלאות וסבל.

אמנם, הגאולה הקרובה, זו שאנו מצפים לה, תהיה גאולה שלמה ומושלמת, גאולה נצחית שלא תהיה אחריה גלות נוספת. מה שיביא את הגאולה השלמה הוא שינוי וריפוי אמיתי, תהליך עמוק של תשובה בעם ישראל.

כך נאמר בפסוקים המתארים אותה⁵:

5. דברים ל, ב-ג.

יב. ו"ל שהנהגה זו ד"התוודו" בלי רגש ותנועה של תשובה ה"ז הנהגה ד"אשר הלכו עמי בקריי", ולכן "אף אני אלך עמם בקריי והבאתי אותם בארץ אויביהם", שמעוררים ע"י "ביד חזקה", ולא ע"י גילוי וקירוב.

6. רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

"גם הנמצאים בריחוק מקום, מחשבתם עליהם ועל מצבם ועל מסירת נפשם"

המכתב הראשון נכתב לאלוף רחבעם זאבי (גנדי), שהיה אז מפקד פיקוד המרכז. המכתב נכתב בחודש מנחם אב תש"ל, כשלוש שנים לאחר מלחמת ששת הימים. בעקבות המלחמה, הרבי יצא ב"מבצע תפילין" ובקריאה מיוחדת לחיילי צה"ל להניח תפילין בגלל סגולת התפילין להרתיע את האויבים ולחזק את הביטחון בארץ הקודש. במסגרת ה"מבצע", חסידי חב"ד החלו לבקר במחנות ובסיסי הצבא ולהניח תפילין עם חיילים. הרקע למכתב הוא סערה פוליטית שהתחוללה בארץ בנושא תיקון חוק "מיהו יהודי". הרבי יצא למאבק פומבי בקריאה לתקן את החוק ולהגדיר יהדות אך ורק על פי ההלכה, וגורמים במערכת הפוליטית ובצבא כעסו על כך וביקשו לסכל את פעילות חב"ד בצבא. במכתב, הרבי מסביר את אמונתו בחשיבות הנחת התפילין ועידוד החיילים להשגת ביטחון.

(אגרות קודש, כרך כו, אגרת ט'תתקנד)

בצער רב ועמוק קיבלתי את הידיעה אשר ישנם איזה קושיים [קשיים מסוימים] במסירת איחולים וברכה לכמה פלוגות של חיילים מאחינו בני ישראל שיחיו המגינים על עם ישראל בארץ ישראל במסירת נפש, אף שאינני יודע בכירור הטעם [הסיבה] לזה שמנעו את כניסת נציגי חב"ד לצבא והעברת המסר לחיילים.

וכיוון שאיני יודע הטעם לכך בצורה ברורה, אין בידי להשיב עליו. כי אם מה שאני יכול הוא לכתוב את שורותיי הבאות בכללות [באופן כללי]. ואפתח את דברי בהקדמה, אשר אולי תהיה מוזרה בעיני כבודו, אבל כיוון שמביעה היא רגשות לבבי - תקוותי חזקה שלא יקפיד [יכעס] על שלוקח אני מזמנו לקרוא גם את ההקדמה.

וההקדמה היא:

מאמין אני באמונה שלימה - שהיא מיוסדת על מה שראיתי משך חיי כמה פעמים, ומה שאולי חשוב עוד יותר: היא מבוססת על מה ששמעתי מאחרים בעלי סמכא בזה, ובעיקר שאמונה זו היא מיוסדת על המדובר בזה בהחלטיות ובפירוש בתורתנו תורת חיים (שהיא הוראה בחיים) - אשר ברכה נאמנה [כנה] ולבבית מאיש לרעהו יש לה תוקף ופועלת היא, פעמים היא מתגשמת במילואה ופעמים בחלקה, פעמים תיכף [מיד] ופעמים לאחרי [כעבור] זמן; וזאת, נוסף על העניין הפסיכולוגי שבזה [בהענקת ברכה לבבית], שמקרב את הלבבות, מעודד את הרוח וכולי וכולי.

כן מאמין אני באמונה שלימה כנ"ל [שגם היא מבוססת על ניסיון חיי ועל הנאמר בתורה] בנוגע לסגולת מצוות תפילין, בפרט לאנשי צבא.

מובן שאין זה מחייב את מישהו [אותך או כל אחד אחר] להיות חזק [להחזיק] באותה אמונה שאני מאמין בה. אבל כיוון שלכאורה אין מקום לחשוד אותי שברצוני למסור לחיילים את ברכתי ולהשפיע עליהם שיניחו תפילין מתכוון אני לפנייה עצמית [להפיק תועלת אישית] וכולי,

פרשת בחוקותיי
מוכרת כפרשת
התוכחה, אך מופיעות
בה גם כמה וכמה
ברכות והבטחות
אידיאליות, בהן
השלום והביטחון
שעם ישראל יזכה
להם כשהוא יושב
בארץ ישראל. "והשיג
לכם דיש את בציר
ובציר ישיג את זרע
ואכלתם לחמכם
לשבע וישבתם
לבטח בארצכם.
ונתתי שלום בארץ
ושכבתם ואין מחריד
והשבת חיה רעה מן
הארץ וחרב לא תעבר
בארצכם".

בנושא זה, הבאנו
שני מכתבים שנכתבו
בערך באותה תקופה,
ושניהם עוסקים
בנושא הביטחון
והשלום בארץ -
מזוויות שונות מאד.

הביאור מופיע בגופן
כזה. מילים שעוזרות
לשטף הקריאה הכנסנו
ללא סוגריים, מילים
שמבארות מושגים או
מילים - מופיעות בתוך
סוגריים.

הרי על כל פנים [לפחות] בטח צריך הדבר לעורר בו ספק שמא יש תוכן ותועלת בעניין. ועוד, וגם זה עיקר, אשר כיוון שאת הרושם הפסיכולוגי ועידוד הרוח רואים במוחש לעיני כל, הרי בוודאי ובוודאי שהעניין קרוב לריוח ורוחק מהפסד [סיכוי גבוה יותר שהתוצאות יהיו חיוביות מאשר שליליות] חס ושלום. ולכן, גם אם אינך מסכים עם אמונתי, לטובת החיילים היית צריך לאפשר את הפנייה אליהם.

כאמור לעיל, כיוון שאינני יודע הטעם לקושי שהציבו בפני הפעילים כולי, אכתוב באופן כללי על הסיבות האפשריות לכך ואשיב עליהן.

אפילו אם תמצא לומר [גם אם תאמר] שישנו טעם לרוגז [כעס על חב"ד, בגלל הפעילות בנושא תיקון חוק "מיהו יהודי" על פי ההלכה] וכולי, וטעם מבוסס וחזק, זו לא סיבה מספיקה למנוע את העברת הברכה לחיילים. כי הרי הרוגז אפשר שיהיה [יכול להיות] עליו ועל איזה אנשים [אנשים מסוימים] שבסביבתי או שבארץ ישראל שעוסקים בנושא, אבל אין לזה קשר וסיבה לכך שיוגרם [שייגרם] קושי בהבאת ברכה ואיחולים וכולי.

וזאת בפרט כשהמדובר בחיילים ואנשי צבא, שעידוד שלהם אין זה רק עידוד איש פרטי אלא נוגע לסביבה ומצב רוח בכלל משום שהם שומרים על העם כולו וכולי. והלוואי שכל מי שיכולת בידו לעודדם ולחזק רוחם וכולי, היה עושה ככל שיש בידו לעשות בזה.

בשורות האחרונות כוונתי לענות על טעם שאפשר [שיתכן] שגם הוא היה בחשבון בהחלטה למנוע את כניסת הפעילים למחנות הצבא. הסיבה היא אשר באם יתנו רישיון להביא ברכה ואיחולים האמורים, יבוא מחר או מחרתיים מישהו אחר ויבקש רישיון גם הוא. ועל כך כבר השבתי כאמור: באם יש תקווה שעל ידי זה יתחזק המורל והבטחון עצמי והרוח וכולי של אנשי צה"ל, אדרבה ואדרבה - יבוא גם הוא. ובאשר לחשש מפגיעה בסדר שצריך לשרור בשורות הצבא - בוודאי יש ביד מר וחבריו [אדוני ועמיתיו בצבא] את האפשרות לסדר את הדברים באופן שלא תהיה בזה הפרעה כלשהי בסדר ותהליך החיים וכולי שצריך להיות בשטחים האמורים.

בוודאי מבין מר אשר כוונת מכתבי הוא לא לעורר חס ושלום קשיים ולשאול שאלות וכולי, כי אם אך ורק לבקש את מר עוד הפעם ועוד הפעם אשר יסייע לפעילות. לא רק שיעשה כל התלוי בו כדי שיוכלו שלוחי לדבר עם העומדים תחת פיקודו על דבר הברכות של כמה וכמה מאחינו בני ישראל אליהם (אשר אני מדבר בתור שלוחם) ולספר להם אשר חשים אנו במאמצם בהגנת הארץ, ואפילו אלה הנמצאים בריחוק מקום מהם מבחינה גיאוגרפית - מחשבתם עליהם ועל מצבם ועל מסירת נפשם וכולי; וכן לדבר אליהם ולספר להם על דבר אמונתם החזקה של כמה וכמה מבני ישראל אודות סגולת מצוות תפילין, ואשר מוכנים לעזור להם גם בזה על ידי המצאת זוג תפילין למי שירצה בכך וכולי וכולי - אלא שגם יעשה את התלוי בו להצלחת המפעל, למרות הטעם האמור על הכעס כלפני ולמרות טרדותיו וכולי.

על פי מה ששמעתי אודות מר ופעילותו ומסירותו למילוי תפקידו הכי אחראי והכי חשוב [האחראי והחשוב ביותר], בטוחני שאין צריך להאריך עוד בעניין האמור. ויהי רצון אשר שורותיי אלו, אף כי הן מעטות בכמות, ובפרט בערך [יחסית למשמעותו הגדולה של] העניין וחשיבותו - יקבל אותן בסבר פנים יפות, ולא יחשדני במה שאין בי באיזו פנייה פרטית שתהיה. ושיעשה מר כל התלוי בו להצלחת מבצע השליחות שביקשתי, וגם על חבריו שליט"א ישפיע בעניין האמור ובהצלחה.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור. וה' המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית יצליחו במילוי תפקידו, שהוא הגנה על עם הקודש בארץ הקודש, הגנה בהצלחה בכל המובנים. עד כי כמו עינינו ובקרוב נראה קיום ההבטחה "ונתתי שלום בארץ... וחרב לא תעבור בארצכם, ואשבור מוטות עולכם ואולך אתכם קוממית".

"במשך כל ההיסטוריה היה שטח ארץ ישראל מקום תסיסה ומריבה בין כל העמים והממלכות שמלכו בכיפה"

המכתב השני נכתב לתלמידי כפר הנוער החקלאי באר יעקב, שנוסד על ידי יוצאי האצ"ל כעשרים שנה לפני מועד כתיבת המכתב. הנערים פנו לרבי וביקשו את חוות דעתו על מספר סוגיות ציבוריות, אחת מהן הייתה השלום עם מדינות ערב השכנות - על רקע שאלת השטחים ששוחררו במלחמת ששת הימים. הרבי מציג בפני הנערים ניתוח מדיני אסטרטגי על האינטרסים השונים של מדינות ערב ושל המעצמות

הגדולות לשמר את מצב המלחמה, ומסביר כי הגורם היחיד לכך שעם קטן כמונו יתקיים בשלום ובביטחון באזור אסטרטגי כמו שלנו הוא הנאמנות לה' ולתורה.

(אגרות קודש, כרך כו, אגרת ט'תרח)

על השאלה השנייה שלהם בנוגע לשאלת השלום עם מדינות ערב השכנות:

שלום אמיתי יכול להיות רק אם הוא מבוסס על הרצון הטוב של שני הצדדים.

ואיני רואה סיבה וטעם לכך שירצו השכנים הערבים של ארצנו הקדושה לעשות שלום אמיתי, משום ששלום כזה כולל בתוכו ייאוש בהחלט [מוחלט] מצדם מלקבל בחזרה לידיהם כמה וכמה שטחים שנכבשו לאחרונה [במלחמת ששת הימים], ועל אחת כמה וכמה [ובטח] משטחים שכבשום לפני עשרים שנה [במלחמת תש"ח]. וכן שלום אמיתי ידרוש מהם הודיה [להודות בכך] אשר עם ישראל בארץ ישראל יש לו כל הזכויות לדור שם מבלי כל היתלות במשהו אחר [ללא תנאים] וכולי.

ולאידך, המצב של אי-שלום ומלחמה יש בו בשביל הערבים כל הרווחים. ולא עוד [לא רק זה], אלא שזה נותן להם האפשרות לבוא בתביעות עֶזְר [בדרישות לעזרה] מכמה מעצמות שמחוץ לאזור זה [הכוונה בעיקר לארצות הברית וברית המועצות], ועל ידי שיעוררו התחרות בין מעצמה אחת לשנייה למי מהן יש חשיבות יותר גדולה אצל השליטים במדינה ערבית פלונית, הערבים יגדילו את העזר והסיוע והמתנות וכולי שיעניקו להם המעצמות. מה שאין כל זה כשתבטל המתחות באזור והעניינים יסודרו והחיים יכנסו למסלול רגיל וכולי.

מסיבות אלה, האינטרס של מדינות ערב הוא לא לחתור לשלום אלא לשמר מצב של מלחמה. זאת, גם כדי לא לוותר על השטחים שנכבשו מהם ולהשלים עם קיומו של עם ישראל בארץ ישראל, וגם כדי להמשיך ליהנות מתמרון של המעצמות הגדולות לטובתן.

עוד נקודה צריך להוסיף בזה, ואולי זה עוד עיקר יותר גדול, ששימור מצב המלחמה הוא אינטרס לא רק של הערבים עצמם אלא שכמה מעצמות שמחוץ לאזור, ובפרט הגדולות שבהן, כנראה מעוניינות שתהיה מתיחות באזור וכך הוא יהיה מפוצל בין כמה עמים ומשטרים וממלכות וכולי. זאת מפני שמצב זה פותח דלת להשפעה ועד כדי שלטון [שליטה] של מעצמה פלונית או אחרת באזור, על ידי שתעזור לאחד מהצדדים באזור. מה שאין כן כשישתלט השלום בין העמים הנמצאים באזור וישתפו פעולה זו עם זו, הרי נתמעטה [תקטן] האפשרות של שלטון מצד מעצמה זרה ואפילו ההשפעה שלה תתמעט.

לאחרי כל זה [למרות הניתוח הזה, שמראה שהכוחות באזור לא מעוניינים להתקדם לשלום], פשוט [מובן] שאין על איש ואישה הישראלים להתיימשך חס ושלום מהשלום.

שהרי כל מציאות [קיום] עם ישראל במשך הדורות, כולל גם המציאות עתה בארצנו הקדושה, היא למעלה מדרך הטבע לגמרי [זו לא תופעה שאפשר להסביר אותה באופן טבעי, אלא בוודאי משהו ניסי]. כי בהתאם לכל השיטות [על פי כל התיאוריות] הכלכליות והפוליטיות וכולי, אין זכות הקיום לעם קטן ודל בכמות, ובפרט שאין היתכנות לעם כזה להחזיק מעמד באופן כמו שהוא עתה, כשהוא נמצא בנקודת המוקד בה מתנגשים האינטרסים של ממלכות עצומות ונמצאת על פרשת דרכים של כמה קונטיננטים [יבשות] וגושים הכי חזקים בזירה הבין-לאומית [הכוונה בעיקר לנוש המזרחי בהובלת ברית המועצות, מול הנוש המערבי בהובלת ארצות הברית].

ונפלא [מפליא] הדבר, שבמשך כל ההיסטוריה ועד לתקופות הכי עתיקות, היה שטח ארץ ישראל מקום של תסיסה ומריבה בין כל העמים והממלכות שמלכו בכיפה בזמניהם - מצרים ואשור ובבל ויוון ורומי וכולי, ולא נהנה מהשלום והשלום. כי אם תקופות השלום היחידות באזור היו בשנים ספורות ותקופות קצרות לפי ערך [יחסית], בהן היה עם בני ישראל נאמן לה' והלכו בדרך ה', דרך התורה והמצווה, כמו בימי דוד ושלמה וכולי. כך שהקיום בשלום באזור ההתגוששות הזה, ובוודאי של עם קטן כמו עם ישראל, הוא נסי ותלוי בנאמנות לה' ולתורה ולא במהלכים מדיניים ופוליטיים.

וכיוון אשר ארץ ישראל היא ארץ אשר "עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה", הרי בוודאי שלא ינום ולא יישן שומר ישראל, וכמו עד עתה כן גם להבא יגן על עמו ישראל מכל צרה וצוקה. וככל שיתבסס יותר היסוד של קיום עם ישראל, "גוי אחד בארץ", שהוא קיום דרך חיים בחיי היום יום על פי הוראת התורה, אשר תורה אחת היא לכולנו שנתונה לנו מה' אחד - כן יגדל הבטחון בארצנו הקדושה, ועד לקיום ההבטחה "וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד".

לוחות מרובעים

בשנת תשמ"א דיבר הרבי על הצורך לתקן את הטעות הנפוצה של ציור לוחות עגולים, ולהקפיד לציירם מרובעים • למעשה פתח הרבי בפעילות בעניין זה כבר שנים רבות קודם לכן • "בפרסומינו, ובפרט לילדים, מדייקים אנו בזה", כותב הרבי, ובהזדמנות נוספת - "וכמפורסם גם-על-ידי הציור שעל השיחות-לנוער"

בצורת ריבוע של שישה טפחים על שישה טפחים, ואי-אפשר לומר שהקצה של הלוחות היה בצורת חצי עיגול, כי אז יוצא שאמנם מלמטה היה הארון מלא לגמרי, אבל מלמעלה נשאר בו מקום פנוי, בגלל חצי העיגול.

"מעולם נפלאתי על זה"

אולם מסתבר כי למעשה כבר שנים רבות קודם לכן פעל הרבי בנושא זה, הן בכתב והן בעל-פה. בכ"ט בשבט תשכ"א⁴ כותב הרבי לגאון החסיד הרב שלום ריבקין (אז בסיאטל, ולאחר מכן רבה של סט. לואיס):

ציורי הלוחות - כרגיל ב"עולם" - מעוגל למעלה! ומעולם נפלאתי על זה, דמלשון הש"ס משמע שהיו מעוקבים. ומוכרח הוא על-פי דברי רז"ל על הכתוב "מזה ומזה הם כתובים". ומדויק הוא בשער ה"שמועסין" [=שיחות לנוער באידיש].

בכ"ה בסיוון תשכ"ב כותב הרבי⁵ לאחת ממורות בתי-ספר 'רשת אהלי יוסף-יצחק' ששיגרה לו בול שעיצבה עבור בתי ספר ה'רשת':

אלא שלפלא קצת ציור הלוחות אשר בוודאי יודעת שצריכים להיות מרובעות גם מלמעלה ולא בחצי עיגול, וכמבואר ממאמרי חז"ל בכמה מקומות (ומהם בבא-בתרא יד, א) וכמפורסם גם-כן על-ידי הציור שעל השיחות-לנוער וכו'... אף לגאון רבי קלמן כהנא מראשי תנועת פועלי-אגודת-ישראל כתב הרבי ב"ב בשבט תשכ"ז:

בהזדמנות זו אעורר את כבוד תורתו על מה שראיתי בכמה פרסומים של פאג"י ציור הלוחות בצורת חצי עיגול למעלה, שזהו מנהג

בשנת תשמ"ג ביקשו צעירי-אגודת-חב"ד בארץ-הקודש לפעול ש'בנק ישראל' ינפיק לקראת חנוכה מטבעות שמצידם האחד יופיעו ערכים יהודיים שונים ומצידם השני שווי המטבע. בין השאר הוצע להטביע את צורת הלוחות-הברית. ההצעה הובאה לפני הרבי אשר הגיב על כך:

הבטוח שיעשה מרובעות? - באם לא בטוח, לא לדבר על-דבר ציור זה (שלא להיכנס למחלוקת וכו' שאין לוותר בזה, כיוון שזה היפך הש"ס)...

כמה שנים קודם לכן יצא הרבי לראשונה בהתייחסות פומבית לנושא. זה היה בשבת-קודש פרשת תישא תשמ"א¹, ולאחר מכן ביום שמחת-תורה תשמ"ב². תוכן הדברים: כל דבר שהיה בבית המקדש היה מלא באופן שלא נשאר מקום ריק בכלי: ידוע הכלל שלא ברא הקב"ה בעולם דבר אחד לבטלה, ובפרט כאשר מדובר אודות ענייני קדושה. ועל-דרך מה שמצינו שכלי שרת מקדשים כשהם מלאים דווקא. מכך מובן שהלוחות מילאו את כל חלל הארון, באופן שלא נשאר בארון מקום ריק, שאם לא-כן נמצא שמקום זה הוא לבטלה ח"ו.

בהמשך הדברים ציין הרבי שהדבר מפורש בגמרא³ - "ארון שעשה משה אמתים וחצי אורכו ואמה וחצי רוחבו ואמה וחצי קומתו באמה בת שישה טפחים. והלוחות אורכם שישה ורוחבן שישה ועוביין שלושה, מונחות כנגד אורכו של ארון. כמה לוחות אוכלות בארון? - שישה טפחים וכו'". זאת אומרת, שעל-פי חשבון הגמרא הארון היה מלא באופן שלא נותר בו מקום פנוי. על-פי זה הרי בהכרח לומר שכל אחד מהלוחות היה

4. אגרות-קודש כרך כ עמ' קנו.
5. אגרות-קודש כרך כב עמ' רנב.
6. אגרות-קודש כרך כד עמ' רפח.

1. שיחות-קודש תשמ"א כרך ב עמ' 513 ואילך.
2. 'התועודיות' תשמ"ב כרך א עמ' 275 ואילך.
3. בבא-בתרא יד, א.

אומות העולם, היפך להבדיל דברי חכמינו ז"ל, שהיה אורכן ששה ועוביין שלושה (ב"ב יד, א), ובפרסומינו, ובפרט לילדים, מדייקים אנו בזה.

מקור הטעות

מהו מקור טעות נפוצה זו בציור הלוחות? להלן דברים שאמר הרבי בשבת-קודש פרשת תישא תשמ"א:

הסיבה הפשוטה והאמיתית לכך שמוצאים בימינו גם אצל יהודים שציור הלוחות הוא באופן שמלמעלה הם כחצי כדור, הוא - מפני שכאשר היו מוסרים ספר לדפוס, הרי בגלל הגלות נתנו זאת על-פי רוב לאינו יהודי, ובגלל גזירת המלכות זה היה צריך לעבור דרך הצנזור, שעל-פי רוב הוא היה גוי - והם (המדפיסים והצנזורים הגויים) היו עושים על דף השער או במקום פנוי בראש הספר את ציור הלוחות כפי שנראה להם - שהלוחות הם מלמעלה כחצי כדור, כפי שגויים עושים את ציור הלוחות.

וכאשר הספר הגיע לידי יהודים, לא הביטו בזה ולא דייקו במה שנמצא בדף השער או במה שכתוב בהסכמות - אלא למדו בפנים הספר, וממילא לא שמו לב לזה שהלוחות היו מלמעלה כחצי כדור, וכך זה נמשך מדור לדור, וזה נהיה דבר רגיל שבספרים יהודיים נמצאים ציורים של לוחות שמלמעלה הם כחצי כדור. ולכן עשו רעש (מאחורי הפרגוד) שישנו זאת על נייר המכתבים ("סטיישאנערי") של מוסד פלוני, ששם נדפס הציור של החלק העליון של הלוחות כחצי כדור, או לכל הפחות, שאת הניירות שהם כבר כך ישאירו, ובניירות שידפיסו מכאן ולהבא, ידפיסו ציור של הלוחות כמו שצריך להיות על-פי הגמרא.

ואכן כאשר החלו להופיע פירסומי המרכז-לענייני-חינוך בשנת תש"ב ועוצב סמל המל"ח שכולל את שני לוחות הברית, הזכיר הרבי לאמן את צורתם האמיתית של הלוחות.

אובדן האמון במהנך

בהתוועדות יום שמחת-תורה תשמ"ב מבהיר הרבי את ההדגשה החינוכית שבדברים:

מדובר במוסדות חינוך שמחנכים ילדי ישראל על טהרת הקודש, ומבלי הבט על זה שתכלית כוונת המוסד היא להגן על הילדים מפני השפעה שמבחוץ, ולפעול עליהם שהנהגתם תהיה באופן ד"כל מעשיך לשם שמים", ו"בכל דרכיך

דעהו", ועל-אחת-כמה-וכמה בנוגע ללימוד התורה. אף-על-פי-כן כאשר הם מציירים את הלוחות (על טפסים השייכים למוסד, פנקסי קבלות וכו') שבהם כלולים כל ענייני התורה כולה, הרי הם מציירים זאת באופן הפכי מדברי הגמרא.

הטענה הידועה שלא רוצים להוציא לעז על הראשונים - מאחר שמוסד זה קיים כבר כמה וכמה שנים, וכך ציירו את הלוחות במשך כל הזמן וכו' הנה טענה זו אין לה מקום כלל כאשר מדובר אודות עניין שנוגע לחינוך ילדי ישראל! דהנה, כאשר הילד מקבל תעודה מזמן לזמן, ובה מופיע ציור הלוחות בצורת חצי עיגול מלמעלה, מתקבל אצלו ללא כל ספק שכן היתה צורת הלוחות, ואחר כך כאשר ילמד את הגמרא הנ"ל, יווכח שמה שהונח אצלו בפשטות כתוצאה מלימוד במוסד זה, הרי זה היפך פשטות הגמרא! ותוצאה מזה הרי הוא מאבד את האמון במלמד ובמחנך שלו, גם כאשר ילמדו עימו דבר אמיתי מתחילתו ועד סופו.

ולכן בהכרח לתקן עניין זה, ואין לחשוב שזהו דבר של מה בכך, כי אפילו כאשר מדובר אודות דבר קטן נאמר אל תהי בז לקטנות, ועל-אחת-כמה-וכמה כאשר מדובר אודות עניין הקשור עם הלוחות שהם יסוד כל התורה כולה.

ובפרט שבעניין זה ישנו דבר נוסף: מקור ציור הלוחות בצורת חצי עיגול נלקח מאומות העולם, וציור זה הוא היפך דברי הגמרא, ואם-כן, כאשר מציירים את הלוחות בצורת חצי עיגול - הרי מעדיפים את גרסת אומות העולם על דברי הגמרא!

ושלימות החינוך הרי זה גם כאשר מדובר אודות מנהגי ישראל - כידוע מה שכתב הרשב"א שאסור לבטל מנהג נשים זקנות שבישראל, אפילו כאשר חכמי ישראל אומרים באופן אחר. ועל-אחת-כמה-וכמה כאשר מדובר אודות עניין הקשור עם הלוחות.

ויהי-רצון שמכאן ולהבא יתקנו עניין זה ובפרט שתקון הדבר אינו כרוך בקושי מיוחד, כי הרי מדי פעם מדפיסים טפסים הנ"ל, וכשם שאפשר לשנות את שמו של נשיא המוסד וכו' (ועד ששוכחים לגמרי את הנשיא הקודם, ורק במקרים יוצאים מן הכלל משאירים לו איזה תואר כבוד!) כמו כן אפשר לשנות את ציור הלוחות, היינו, שבמקום ציור של חצי עיגול, יהיו הלוחות מצויירים בצורת ריבוע.

לבטל וגם לתקן

עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין וכאן, עד שהביא עליהם את מי המבול. עשרה דורות מנח ועד אברהם, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין וכאן, עד שבא אברהם אבינו וקבל שכר כלם (משנה ג)

נשאלת השאלה: מה ההבדל בין שתי התקופות? מדוע את עשרת הדורות מאדם הראשון ועד נח שהיו מכעיסים ובאים, הקדוש ברוך הוא החליט להעניש ו"הביא עליהם את מי המבול" - בעוד את עשרת הדורות הבאים, שגם הם "היו מכעיסים ובאים", הקדוש ברוך הוא לא העניש אלא נתן את השכר שלהם לאברהם אבינו?
ההסבר הוא:

הרע של עשרת הדורות מאדם הראשון ועד נח היה רע גמור, הם היו רשעים שמאבדים את העולם כי לא היה בהם שום טוב. הפתרון לרע כזה הוא רק השמדה, ולכן הביא הקדוש ברוך הוא עליהם את המבול ונמחו כליל.

לעומת זאת, הרע של עשרת הדורות מנח ועד אברהם אבינו היה רע שיש בו טוב חבוי ואפשר לתקן אותו ולהפוך אותו לטוב. לכן במקרה הזה הקדוש ברוך הוא לא מחה אותם לגמרי, אלא אברהם אבינו עבד כדי לתקן ולהשלים את מעשיהם ועל כך קיבל את שכר כולם.
גם בעבודתו של כל אדם יש מעין אותן שתי תקופות:

כשאדם שקוע בעניינים בלתי רצויים במשך תקופה משמעותית ובכל זאת טוב לו, הוא יכול להשלוח את עצמו ולומר "שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך". על כך אומרת לנו המשנה, שהסיבה לכך היא רק משום שהקדוש ברוך הוא מאריך את אפו, אך ככלות הזמן הקצוב זה ייפסק. ולכן, העבודה צריכה להיות "להביא עליהם את מי המבול", כלומר: למחות ולבטל כליל את העניינים הבלתי רצויים.

אבל עבודה זו אינה מספיקה עדיין. משום שבמשך אותם ימים לא טובים, האדם גם החסיר את הדברים הטובים שהיה עליו לעשות באותו זמן. ולכן צריך גם לעשות עבודה של תיקון והשלמה של כל מה שנגרע באותם ימים ועל כך הוא יקבל "שכר כולם".

(שיחת שבת פרשת חוקת תשל"ז)

מלמד אמיתי

ארבע מדות בתלמידים: מהר לשמוע ומהר לאבד, ויצא שכרו בהפסדו. קשה לשמוע וקשה לאבד, ויצא הפסדו בשכרו. מהר לשמוע וקשה לאבד, זה חלק טוב. קשה לשמוע ומהר לאבד, זה חלק רע (משנה יב)

המשנה מלמדת אותנו כאן עד היכן מגיעה אחריותו של המלמד כלפי תלמידיו והחובה שלו להשתדל לעזור להם גם בפיתוח הכישרונות ותיקון האישיות שלהם.

מהר לשמוע ומהר לאבד - כאשר התלמיד קולט ומבין בקלות את הדבר הנלמד, המלמד לא רשאי להסתפק בכך. עליו להתעניין במצבו של התלמיד גם אחרי הלימוד, ולוודא שהוא ישנן ויחזור על חומר הלימודים כדי שלא ישכח.

קשה לשמוע וקשה לאבד - המלמד עלול לחשוב שחבל על הזמן המושקע בתלמיד כזה שקשה לו לתפוס ולהבין, וכי עדיף לו להקדיש את כל זמנו ומרצו לתלמידים אחרים. על כך אומרת המשנה, שעל המלמד לבדוק את כוח הזיכרון של התלמיד ולדאוג שהוא יקלוט משהו - כי אז זה לא ילך לאיבוד.

מהר לשמוע וקשה לאבד - כאשר יש למלמד תלמיד מצטיין, אין לו להתגאות בכך, שכן כישרונותיו הברוכים של התלמיד הם "חלק טוב", הוא חונן בהם משמיים ולא בעקבות פעולותיו של המלמד.

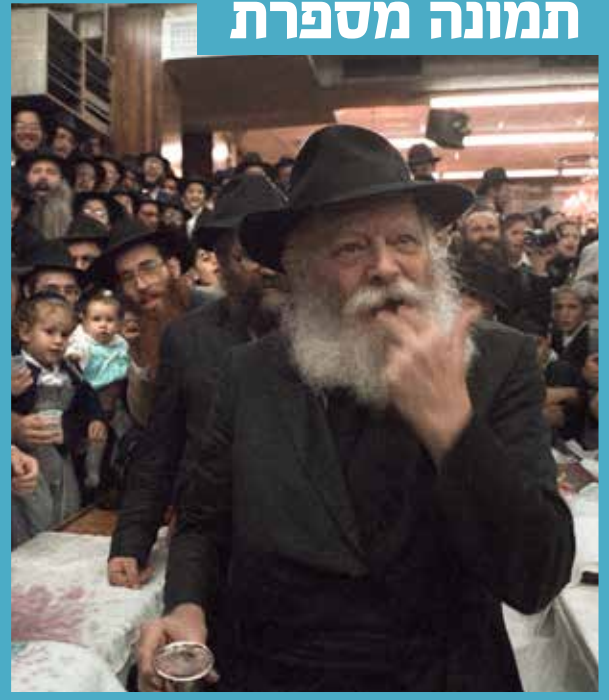
קשה לשמוע ומהר לאבד - גם כאשר יש לו תלמיד גרוע ביותר, אסור להתיימש ממנו ולהניחו לנפשו, שכן התלמיד אינו אשם בכך שקיבל "חלק רע" מן השמיים וחובתו של המלמד לעזור לו לפתח ולשפר את כושר ההבנה והתפיסה שלו.

(התוועדות, תשד"מ, כרך ג, עמוד 1806)

תמונה מספרת

JEM / 2019/29

הרבי המשיך ודיבר בחריפות על מי שאפילו לא חשבו שלהתנהגות הזו של שריקה תוך כדי שמחה של מצווה יש מקור בתורה, ובמקום זאת אף נבוכו והתביישו במה שקרה. הרבי המשיך ואמר ש"לענין השריקות יש מקור בפסוק מפורש בתנ"ך ובסוגיה מפורשת בגמרא", והסביר בהרחבה את המקורות.

"בעת השריקות נכחו יהודים שראו במוחש על פניהם (מבלי כל צורך לקרוא את מחשבותיהם...) שמכאן ולהבא תתוסף בהם חיות בענייני יהדות, עד בקיום מצווה מעשית... ובמקרה כזה פוסק הרמב"ם שצריכה להיות הנהגה בדיוק כמו דוד המלך, שהתנהג לא רק באופן של "מפזז ומכרכר" סתם, כי אם באופן של "מפזז ומכרכר בכל עוז"...."

"מובן ופשוט שאין מקום כלל לשרוק להנאתו בחלל האויר... אבל בשעה שישנו ענין של שמחה של מצווה, ויש סיכוי טוב שבזכות השריקות תתעורר נקודת היהדות של אחד הנוכחים, או של השרוק עצמו - מצווה לשרוק על הספק, ואפילו על ספק ספיקא, ואפילו על מאה ספקות!"....

"ויהי רצון", סיים הרבי את דבריו, "שבקרוב ממש נזכה לשריקה של קדושה באופן המותר - שזה יהיה בקיום הייעוד "ביום ההוא ישרוק", שהקדוש ברוך הוא יעשה את השריקה שלו, ויאסוף את כל היהודים מכל קצווי תבל באופן של ואתם תלוקטו לאחד אחד, ואף יהודי לא יישאר בגלות, ויביאם לארצנו הקדושה, ובחסד וברחמים, ובקרוב ממש".

בצאתו מההתוועדות, פגש הרבי את עורך העיתון שבו פורסמה התמונה שחוללה את הסערה, ואמר לו בחיוך: "אתה זה שגרמת לי לומר את השיחה"....

מאז, ברגעי התרוממות ושמחה בהתוועדות, ובמיוחד במעמדי חלוקת "כוס של ברכה", כמה וכמה פעמים הרבי סימן בידיו לקהל לשרוק ולצפצף על העולם'.

שריקה של מצווה

בהתוועדות של הרבי בראש חודש חשוון תשל"ו קרה משהו שהפתיע את הקהל. תוך כדי שירה שמחה של הקהל, הרבי החל לשרוק והורה גם לכל הקהל לשרוק. צלם שהיה במקום תיעד את ההתרחשות החריגה, והתמונה של הרבי שורק פורסמה בעיתון היהודי-אמריקאי "אלגמיינר ז'ורנל". בבת אחת התעוררה סערה, שלא שככה במשך חודשים.

בהתוועדות בפורים, בעיצומה של השירה בין השיחות, הרבי סימן שוב באצבעו לשרוק. השריקות הלכו וגברו, עד לתחילתה של השיחה הבאה, אותה הקדיש הרבי לסיפור השריקה - "מעשה מיט פיין"....

"שרקתי", אמר הרבי, "ואף ציוויתי לאחרים לשרוק, וכתוצאה מזה היו כמה שחשבו ש'תפסו אותי' בזה.... מיד כשהתפשטה השמועה על דבר השריקות - הסתובבו אובדי עצות והחלו להתלחש זה עם זה: אי! מה עושים? היה כאן כשלו"ן"....

איך תהיה התגלות אלוקית ללא מצוות?

וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו. וציויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים (ויקרא, פ"ק כה, פסוקים כ-כא)

"וכי תאמרו: מה נאכל בשנה השביעית" - מאחר שהמצוות יתבטלו לעתיד לבוא, עם בוא "האלף השביעי", כיצד תהיה אז השפעה של אור אלוקי ללא עבודה ופעולה של קיום המצוות? ועל כך אומר הקדוש ברוך הוא: "וציויתי את ברכתי לכם בשנה השישית" - על ידי עבודתנו ומעשינו עכשיו, "בשנה השישית", תתגלה האלוקות בעולם לעתיד לבוא.

(הרבי הצמח צדק - אור התורה, ויקרא, עמוד קפז)

שלום בתוכנו, בבית ובעולם

ונתתי שלום בארץ ושכנתם ואין מחריד והשבת חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבר בארצכם (פ"ק ט, פסוק ו)

שלמא דארעא, שלמא דביתא, שלמא דעלמא (זוהר, ח"ק ג, דף קטו)

המשמעות הפנימית של "שלום" היא השכנת שלום בין הרוח לחומר, ובזה יש שלושה שלבים:

"שלמא דארעא" - השלב הראשון הוא ההתכוננות וההכנה לעבודת היום הרוחנית, ואת זאת עושים באמירת "מודה אני" כשקמים בבוקר ומגבירים את הנשמה על הגוף. זהו שלום בארץ, כי כל יהודי נקרא "ארץ חפץ".

"שלמא דביתא" - השלב השני הוא בניית הבית הרוחני, "שלום בבית" - וזאת בתפילת שחרית והשיעור בתורה אחרי התפילה.

"שלמא דעלמא" - השלב השלישי מתחיל עם סיום התפילה והיציאה אל העולם, אז יוצאים לעבודה ולעיסוקים הארציים ובכך מתקנים את העולם ומחדירים את הקדושה אל תוך עסקי החולין. זהו "שלום בעולם".

(התוועדות שבת פרשת בהר-בחוקות"י תשמ"ג)

פרשת במדבר

מה בין תורה לפרשת במדבר?

הקשר בין המדבר לנתינת התורה מלמד אותנו כמה דברים יסודיים על היחס שלנו כלפי התורה הקדושה.

ראשית, צריך לגשת לקבלת התורה ללא חשבונות של הפקת רווח ותועלת אישית, אלא אך ורק לשם התורה עצמה. וזה קשור למדבר שהוא שומם ופרוץ לכל, כמו שאמרו חז"ל במדרש, שהאדם צריך ללמוד באופן שהוא "משים עצמו כמדבר ומפליג עצמו מן הכול".

שנית, לומדים אנו מכך שאפילו אדם שנמצא ב'מדבר' החיים, שסובל ממחסור ומקשיים שונים, חייב בתלמוד תורה. בלשון הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה: "אפילו עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים".

ועוד אנו לומדים מכך, שהתורה ניתנה דווקא במדבר ולא במקום מיושב, כי תפקידה הוא להפוך את העולם הזה הגשמי - שהוא מדבר שממה רוחני - למקום יישוב רוחני, ל"דירה" עבור ה' יתברך, על ידי שאנו לומדים תורה ועושים את רצון ה' על פיה.

(לקוטי שיחות, כרך ה, עמוד 236. התוועדות, תשמ"ה, כרך ד, עמוד 2135)

ווארט חסידות

רעיונות קצרים מתורת
החסידות על פרשת
השבוע - רעיון אחד
לכל יום

ישנו העניין של
"הקהל" בתורה, על
ידי זה שכמה וכמה
מישראל נקהלים
יחדיו על מנת
ללמוד תורה. ובפרט
בנוגע ללימוד תורת
החסידות - אלו
שהם כבר חסידים
צריכים להקהיל
יהודים נוספים
שנמצאים בסביבתם
וללמוד עמהם
חסידות.

(שיחת שבת פרשת
מסעי תשכ"ז)

לא מסוגלים להתנתק לרגע

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד להדי' השני בשנה השנית ליצאתם מארץ מצרים לאמור (כמידבר, פירק א, פסוק א)

מתוך חבתן לפניו, מונה אותם כל שעה (רש"י)

במילים אלה נמצא ביטוי לעומק הקשר הבלתי ניתן לניתוק בין כל יהודי לבין הקדוש ברוך הוא. הספירה של בני ישראל, כשכל אחד שווה אחד, ממחישה את זה שכולם שווים, על אף כל ההבדלים החיצוניים ביניהם. הנקודה הפנימית שבה כולם זהים היא עצם הנפש, ששווה לחלוטין אצל כל יהודי ויהודי.

ועל כך אומרים "מונה אותם כל שעה": מצד עצם הנפש, יהודי "כל שעה" מחובר לקדוש ברוך הוא, ואיננו מסוגל להתנתק ולהיפרד מהקדוש ברוך הוא, חלילה, אפילו לשעה קלה. רואים זאת בכך שכל יהודי מוכן למסור את נפשו על קידוש השם, חרף זאת שהוא יכול להיות כופר בה, חס ושלום.

(לקוטי שיחות, כרך ה, עמוד 4)

הכל מתחיל במשפחה

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגולתם (פירק א, פסוק ב)

כדי לדעת את מספר הנפשות שבכל שבט, היו מונים את בני השבט לפי משפחות. היו סופרים את הנפשות בכל משפחה, ואז מסכמים את מספר הנפשות שבכל משפחה וכך מגיעים לסכום הכללי. כאן אנו רואים עד כמה חשובה המשפחה בחיי עם ישראל, עד כדי כך שמצבו של העם תלוי בהתנהגות של כל משפחה ומשפחה.

(לקוטי שיחות, כרך ה, עמוד 210)

קדושת השבת בימי החול

איש על דגלו באת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו (פירק ב, פסוק ב)

מנגד – מרחוק מיל, כמו שצאמר ביהושע "אך רחוק יהיה ביניכם ובניו אלפים אמה", שיוכלו לבא בשבת (רש"י)

כדי שיוכלו לבוא בשבת ממחנה ישראל אל מחנה השכינה ואוהל מועד, נקבע המרחק ביניהם על פחות מתחום שבת. ועד כדי כך, שזה המרחק הקבוע בין המחנות - גם בשאר הזמן חוץ משבת.

הקרבה בין "מחנה ישראל" למשכן מסמלת את הקרבה בין יהודי לבין הקדוש ברוך הוא. וכאן אומרת לנו התורה, שאת הרגש המיוחד של דבקות וקירוב לקדוש ברוך הוא שיהודי מרגיש בשבת, צריך לקחת איתנו גם בשבת ימי המעשה ולהביא את קדושת השבת גם אל ימי החול.

(לקוטי שיחות, כרך יג, עמוד 8)

כיסויי הנשמה

ובא אהרן ובניו בנסע המחנה והורדו את פרכת המסך וכסו בה את ארון העדת. ונתנו עליו כסוי עור תחש ופרשו בגד כליל

תכלת מלמעלה ושמו כדיו (פירק ד, פסוקים ה-ו)

את ארון הקודש כיסו בעת המסעות בשלושה כיסויים: פרוכת המסך, בגד כליל תכלת וכיסוי עור תחש.

פרוכת המסך רומזת לגוף, כי כשם שהפרוכת הייתה בעצמה פרט מתוך קודש הקדשים, כך הגוף הגשמי - שאמנם מכסה על קדושת הנשמה, אך גופו של יהודי גם הוא קדוש; בגד כליל תכלת רומז לנפש הבהמית וליצר הרע - כשם שכיסוי התכלת של הארון היה מותאם בדיוק לצורת הארון, כך גם היצר הרע שבלב הוא מיוחד ושונה אצל כל אחד ופועל בהתאם לאופי של כל אדם; וכיסוי עור תחש רומז לאומות העולם שמפריעים לעבודת ה', כי הכיסוי הזה לא הותאם למידות הארון, וכך גם הגויים בעולם פועלים לא בהתאמה ישירה אלינו בני ישראל.

ההתגברות על שלושת הכיסויים שמפריעים לנפש האלוקית מאפשרת לנשמה להתעלות וללכת מחיל אל חיל.

(לקוטי שיחות, כרך ה, עמוד 17)

כא אייר

תרס"ו

"אגרת הקודש" ו"קונטרס אחרון", ולראשונה גם מופיע שמו של אדמו"ר הזקן כמחבר הספר וגם הסכמה של בניו - שהדפיסו את הספר.

תשכ"ג

נפטר המלמד של הרבי, הרב החסיד ר' שניאור זלמן וילנקין, בניו יורק. הרבי התחיל ללמוד אצלו כילד בן שבע במשך שנים אחדות. הרבי אמר עליו שהוא היה "יהודי נעלה" וכן שהוא "העמיד אותי על רגליי ולימד אותי את יסודות התורה כראוי".

באופן נדיר, הרבי השתתף בלווייה ונסע עד לבית העלמין ואף עזר לשאת את הארון. הרבי הורה שיקימו על קברו של הרב וילנקין מצבה גדולה, לא מבריקה וללא שרטוטים, ושיכתבו עליה שלמד תורה עם תלמידים - ומימן בעצמו שלישי מההוצאות. וכך נכתב על מצבתו: "עסק הרבה שנים במלאכת ה' ולמד ולימד ברבים ועם תלמידים וזכה שכ"ק אדמו"ר הרמ"מ שליט"א למד אצלו".

כד אייר

תקצ"ז

נפטר הרב החסיד ר' אהרן אלכסנדר משקלוב - בעלה של הרבנית חיה שרה, בתו הצעירה של אדמו"ר האמצעי; ואביה של הרבנית רבקה, אשתו של אדמו"ר מהר"ש.

הוא היה חכם מאד, למדן וחקרן גדול, והצטיין בלימוד תורה בשקידה. בן עשרים ושמונה היה בפטירתו.

לאחר פטירתו, נישאה אלמנתו לרב הקדוש ר' אהרן מקרמנצ'וג, בנה של הרבנית פריידה, בתו של אדמו"ר הזקן.

נולד הרב החסיד ר' ישראל אריה לייב שניאורסון, אחיו הצעיר של הרבי. נקרא, ככל הנראה, על שם אחיה של אימו, ר' ישראל אריה לייב הלוי, שנפטר בצעירותו; ועל שם אבי סבו הרב הגאון רבי ישראל לייב הלוי ינובסקי, שכיהן כראש הישיבה במושבה רומנובקה.

הוא חונן בכישרונות מופלאים, היה חריף, עמקן ובעל חשיבה גאונית. במשך תקופה מסוימת שהה בלנינגרד והתחבב מאוד על אדמו"ר הריי"צ שקירב אותו, והיה אהוב על החסידים שהתנצחו איתו בדברי הלכה וחסידות והפנו אליו שאלות למדניות.

תרפ"ד

לאחר שמונה וחצי שנים בהן העיר רוסטוב שימשה כבירת חסידות חב"ד, אדמו"ר הריי"צ עזב את העיר בעקבות השתוללות הטרור הקומוניסטי. אדמו"ר הריי"צ עבר משם ללנינגרד, שם הגביר את פעילותו בהפצת יהדות, שבעקבותיה נעצר כעבור שלוש שנים ונשלח למאסר.

תש"ט

אדמו"ר הריי"צ מייסד את כפר חב"ד, במטרה לקלוט את חסידיו חב"ד שעלו מרוסיה. עם ייסוד הכפר, שלח אדמו"ר הריי"צ למתיישבים החדשים ספר תורה, וצירף לו מכתב חיזוק ועידוד.

כב אייר

תקע"ד

ספר התניא מודפס בפעם הראשונה בצירוף

עת לדעת

מבוסס על הספר 'עת לדעת', מאת השליח הרב אברהם שמואל בוקיעט ע"ה מוקדש לעילוי נשמתו

שבת קודש פרשת בהר-בחוקותיי

כב אייר

לעליית חמישי (שבה קוראים את פסוקי התוכחה) עולה הקורא בתורה, ובלי שהגבאי קורא לו "יעמוד", אלא מעצמו¹.

את פסוקי התוכחה - מפסוק יד ועד פסוק מג - קוראים בקול נמוך, אך לא חלש מדי כך שהקהל לא יוכל לשמוע היטב את הקריאה. את פסוק מב ("וזכרתי את בריתי") קוראים כרגיל².

אחרי העלייה עורכים "מי שבירך" כרגיל בהתאם למנהג בכל בית כנסת.

בקריאת הפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את ספר ויקרא, כולם עומדים. רצוי שבעל הקורא יעצור לכמה שניות לפני שיתחיל לקרוא את הפסוק, כך שהמתפללים שיושבים יספיקו לקום וכולם ישמעו היטב את הקריאה.

בסיום הקריאה כל הציבור אומר: "חזק חזק ונתחזק!". אחר כך בעל הקורא אומר את המשפט, ויחד איתו אומר גם העולה לתורה³.

אחרי התפילה יש לערוך "קידושא רבה" והתוועדות מיוחדת של שמחה לרגל סיום קריאת ספר שלם בתורה. בהתוועדות יאמרו דברי תורה ויקבלו החלטות טובות להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור⁴.

פרקי אבות - פרק ה.

במשנה יח מצוטט חלק מפסוק: "צדקת ה' עשה" - יש לשים לב לא לומר את שם ה'⁵.

1. ספר-המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חב"ד.
2. פ"ח סי' תכח ס"ז, קיצור שו"ע סי' עח ס"ד, ספר 'לקט הליכות ומנהגי ש"ק' עמ' 74.
3. ספר-המנהגים שם. לוח כולל-חב"ד. אג"ק ח"ד עמ' יד.
4. ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 233.
5. בשם הרבי - ראה 'התקשרות' גיליון רעה עמ' 17 וגיליון תטז

תשכ"ז

בעקבות מלחמת ששת הימים, הרבי הכריז על "מבצע תפילין" ויצא בקריאה להשתדל לזכות את עם ישראל, ובפרט את חיילי צה"ל, במצוות הנחת תפילין. הרבי קישר זאת למה שנאמר בגמרא שהנחת התפילין גורמת לכך שהאויבים של עם ישראל יפחדו ויירתעו.

כו אייר

תרי"ז

נפטר הרב הצדיק החסיד ר' יצחק אייזיק הלוי עפשטיין מהומיל, בגיל שמונים ושבע. רבי אייזיק היה מהחסידים המפורסמים ביותר בחסידות חב"ד מאז היוסדה.

בגיל צעיר התקשר רבי אייזיק בכל נימי נפשו לאדמו"ר הזקן, והיה מצעירי תלמידיו. לאחר הסתלקות אדמו"ר הזקן, התקשר לאדמו"ר האמצעי ואחר כך לאדמו"ר הצמח צדק.

הוא היה גאון עצום בנגלה ובחסידות, וחיבר ספרים רבים בחסידות: "שני המאורות", "חנה אריאל" ועוד. במשך חמישים ושמונה שנים כיהן כרבה של העיר הומיל.

בשעות האחרונות לפני הסתלקותו, עמדו סביב למיטתו הרבה מאנ"ש. לפתע נכנס אחד מתושבי העיר, שלא ידע על מצבו הבריאותי של הרב, וביקש לשאול שאלה על כשרותו של עוף. רבי אייזיק הבחין בכך, שמע את השאלה ואמר: "הרי זה רמב"ם בקדושה". כוונתו הייתה לכך שההלכה במקרה הזה נמצאת בספר 'קדושה' ברמב"ם, ובמילים של קדושה אלה הסב את פניו אל הקיר ויצאה נשמתו "בקדושה".

על קברו בעיר הומיל הקימו "אוהל" ורבים היו באים להתפלל שם.

לחיות עם הזמן

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן ציטית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה							
ו' כ"א באייר	3.25	4.25	4.50	5.54	9.10	12.37	1.12	7.28.1	7.54
ש"ק, כ"ב באייר	3.24	4.24	4.49	5.53	9.09	12.37	1.12	7.28.8	7.55
א', כ"ג באייר	3.22	4.23	4.48	5.52	9.09	12.37	1.12	7.29.5	7.56
ב', כ"ד באייר	3.21	4.22	4.48	5.52	9.09	12.37	1.12	7.30.2	7.57
ג', כ"ה באייר	3.20	4.21	4.47	5.51	9.08	12.37	1.12	7.30.9	7.57
ד', כ"ו באייר	3.18	4.20	4.46	5.50	9.08	12.37	1.12	7.31.6	7.58
ה' כ"ז באייר	3.17	4.20	4.45	5.50	9.08	12.37	1.12	7.32.3	7.59
ו' כ"ח באייר	3.16	4.19	4.44	5.49	9.07	12.37	1.12	7.33.0	8.00

לוח ללימוד הרמב"ם – כ"א באייר ה'תשפ"ג – כ"ח באייר ה'תשפ"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"א באייר	הל' תשובה פרק י"ד. מה אהבתי וגו'. ספר אהבה והוא ספר שני. הל' ק"ש. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הל' יסודי התורה פרק ח.	מ"ע ע. ג.!
ש"ק	כ"ב באייר	פרק ג-ד. הל' תפלה וברכת כהנים. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ט.	מ"ע י. ה.
א'	כ"ג באייר	פרק ב-ד.	פרק י.	מ"ע ה.
ב'	כ"ד באייר	פרק ה-ז.	הל' דעות. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע ה.
ג'	כ"ה באייר	פרק ח-י.	פרק ב.	מ"ע ה.
ד'	כ"ו באייר	פרק יא-יג.	פרק ג.	מ"ע ה.
ה'	כ"ז באייר	פרק יד-טו. הל' תפילין ומזוזה וס"ת. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ד.	מ"ע כו. יב.
ו'	כ"ח באייר	פרק ב-ד.	פרק ה.	מ"ע יג.

זמני הדלקת הנרות

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
	הדה"נ	הדה"נ	הדה"נ	הדה"נ
בהר-בחוקותיי	18:47	19:09	19:00	19:07
	צה"ש	צה"ש	צה"ש	צה"ש
	20:06	20:09	20:09	20:07

שניים מקרא ואחד תרגום

מוקדש לע"נ הרה"ת ר' מנחם מענדל הכהן ב"ר הרה"ת יהושע זעליק הכהן ע"ה
ומרת גאלדא בת הרה"ת מרדכי ירחמיאל חיים לימא ע"ה

שמטין דשנין ארבעין ומשע שנין: ט והעברת שופר
תרועה בחדש השבועי בעשור לחדש ביום הפורים
תעבירו שופר בכל־ארצכם: והעברת שופר תרועה
בחדש השבועי בעשור לחדש ביום הפורים תעבירו שופר
בכל־ארצכם: ומעבר שופר יבא יבא יבא יבא יבא יבא יבא
בעשרא לירחא ביומא דכפוריא מעברין שופרא בכל
ארצון: י וקדשתם את שנת החמישים שנה וקראתם
דרור בארץ לכל־ישוביה יוכל הוא תהיה לכם ושבתם
איש אל־אחוזתו ואיש אל־משפחתו משבו: י וקדשתם
את שנת החמישים שנה וקראתם דרוור בארץ לכל־ישוביה
יוכל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל־אחוזתו ואיש
אל־משפחתו משבו: י והקדשון ית שנת חמשין שנין
ומקרון חרותא בארעא לכל יתקחא יובלא היא תהי לכון
ותחובון גבר לאחסנתה וגבר לנרעיתה תחובון: יא יוכל
הוא שנת החמישים שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא
תקצרו את־ספירייה ולא תבצרו את־נורייה: יובל הוא
שנת החמישים שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו
את־ספירייה ולא תבצרו את־נורייה: יובלא היא שנת
חמשין שנין תהי לכון לא תזרעו ולא תבצרו ית פתחא
ולא תקטפון ית שבקתא: יב פי יוכל הוא קדש תהיה
לכם מן־השדה תאכלו את־תבואתה: יג יוכל הוא
קדש תהיה לכם מן־השדה תאכלו את־תבואתה: ארי
יובלא היא קודשא תהי לכון מן חקלא תיכלון ית
צללתה: יד בשנת היובל הזאת תשבו איש אל־
אחוזתו: יד בשנת היובל הזאת תשבו איש אל־אחוזתו:
ישתא דיובלא קדא תחובון גבר לאחסנתה: יז וכי
תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מנד עמיתך אל־תונו
איש את־אחיו: יח וכתמכרו ממכר לעמיתך או קנה מנד
עמיתך אל־תונו איש את־אחיו: יט ואי תזבן זבינין למכרך
או תזבן מידא דמכרך לא תזנון גבר ית אחוהי:
יט במספר שנים אחר היובל תקנה מאת עמיתך
במספר שני־תבואות ומכר־ך: כ במספר שנים אחר
היובל תקנה מאת עמיתך במספר שני־תבואות ומכר־ך:
כא במגן שניא פטר יובלא תזבן מן מכרך במגן שני
צללתא יזבן לך: כא לפי א רב השנים תרבה מקנתו

א וידבר יהוה אל־משה בהר סיני לאמר: וידבר יהוה
אל־משה בהר סיני לאמר: ומליל יי עם משה בטורא
דסיני למימר: כ דבר אל־בני ישראל ואמרת אל־הם כי
תבאו אל־הארץ אשר אני נתון לכם ושבתה הארץ
שבת ליהוה: דבר אל־בני ישראל ואמרת אל־הם כי
תבאו אל־הארץ אשר אני נתון לכם ושבתה הארץ שבת
ליהוה: מלל עם בני ישראל ומימר להון ארי מעלון
לארעא די אגא יחב לכון ומשמט ארעא שמטתא קדם
יי: ג שש שנים תזרע שדה ושש שנים תזמור פרמך
ואספת את־תבואתה: שש שנים תזרע שדה ושש שנים
תזמור פרמך ואספת את־תבואתה: שית שנין תזרע
חקלך ושית שנין תכסח פרמך ותכנוש ית צללתה:
ד ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת
ליהוה שדה לא תזרע וכרמך לא תזמור: ובשנה
השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת ליהוה שדה לא
תזרע וכרמך לא תזמור: ובשנת שביעית יח שמטתא
יהי לארעא דתשמט קדם יי חקלך לא תזרע וכרמך לא
תכסח: ה את ספירייה קצירך לא תקצור ואת־ענבי נזירך
לא תבצר שנת שבתון יהיה לארץ: את ספירייה קצירך
לא תקצור ואת־ענבי נזירך לא תבצר שנת שבתון יהיה
לארץ: ית פתי דחצדך לא תחצד וית ענבי שבקך לא
תקטוף שנת שמטתא יהי לארעא: יא והיתה שבת הארץ
לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך
הגרים עמך: והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך
ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך: ויהי
שמטת ארעא לכון למיכל לך ולעבדך ולאמתך ולאגירך
ולתותבך דזרין עמך: יב ולבתחתך ולחיה אשר בארעא
תהיה כל־תבואתה לאכל: יג ולבתחתך ולחיה אשר
בארעא תהיה כל־תבואתה לאכל: יד ועבדך ולחיתא די
בארעא תהא כל צללתה למיכל: ט ה וספרת לך שבע
שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי
שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה: וספרת לך
שבע שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי
שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה: ותמני לך שבע
שמטין דשנין שבע שנין שבע זמנין ויהוון לך ימי שבע

וּלְפִי מַעַט הַשָּׁנִים תִּמְעָט מִקְנָתוֹ בִּי מִסֵּפֶר תְּבוּאוֹת
הוּא מִכֹּר לָךְ: לְפִי | רַב הַשָּׁנִים תִּרְבֶּה מִקְנָתוֹ וּלְפִי מַעַט
הַשָּׁנִים תִּמְעָט מִקְנָתוֹ בִּי מִסֵּפֶר תְּבוּאוֹת הוּא מִכֹּר לָךְ:
לְפֹם סְגִיאוֹת שְׁנֵי תִסְגִי וּבִינֹהֵי וּלְפֹם זְעֵרוֹת שְׁנֵי
תִזְעֵר וּבִינֹהֵי אֲרִי מִנֵּן עֲלֵלְתָא הוּא מִזְבֵּן לָךְ: י' וְלֹא
תִזְנֶה אִישׁ אֶת־עַמִּיתוֹ וְיִרְאֶת מֵאֱלֹהֶיךָ בִּי אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: וְלֹא תִזְנֶה אִישׁ אֶת־עַמִּיתוֹ וְיִרְאֶת מֵאֱלֹהֶיךָ בִּי
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וְלֹא תִזְנֶה גֹבֵר יֵת חֲבֵרָה וְתִדְחַל
מֵאֱלֹהֶיךָ אֲרִי אָנָּה יי אֱלֹהֶיךָ:

שְׁנֵי י' וְעַשִׂיתֶם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ
וְעַשִׂיתֶם אִתְּם וְיִשְׁבַּתֶּם עַל־הָאָרֶץ לְבַטָּח: וְעַשִׂיתֶם
אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וְעַשִׂיתֶם אִתְּם וְיִשְׁבַּתֶּם
עַל־הָאָרֶץ לְבַטָּח: וְתַעֲבֹדוּן יֵת קָדְמִי וְיֵת דִּיעֵי תִסְרוּן
וְתַעֲבֹדוּן יְהוָה וְתִתְּבוּן עַל אֶרֶץ לְרַחֲצֵן: יט וְנִתְּנָה
הָאָרֶץ פְּרוּיָה וְאִכְלֵתֶם לְשֹׁבְעֵי וְיִשְׁבַּתֶּם לְבַטָּח עֲלֵיהֶ:
וְנִתְּנָה הָאָרֶץ פְּרוּיָה וְאִכְלֵתֶם לְשֹׁבְעֵי וְיִשְׁבַּתֶּם לְבַטָּח עֲלֵיהֶ:
וְתִתֵּן אֶרֶץ אֲבֹהַּ וְתִכְלֹן לְמִשְׁפַּע וְתִתְּבוּן לְרַחֲצֵן עֲלֵה:
כ וְכִי תֹאמְרוּ מַה־זָּכָאֵל בְּשָׁנָה הַשְּׁבִיעִת הֵן לֹא נִזְרַע
וְלֹא נֹאסַף אֶת־תְּבוּאוֹתֵינוּ: וְכִי תֹאמְרוּ מַה־זָּכָאֵל בְּשָׁנָה
הַשְּׁבִיעִת הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא נֹאסַף אֶת־תְּבוּאוֹתֵינוּ: וְאֲרִי

תִּימְרוּן מֵא נִיכֹל בְּשִׁמְא שְׁבִיעִתָא הָא לֹא נִזְרַע וְלֹא
נִכְנוּשׁ יֵת עֲלֵלְתָנָא: כא וְצִוִּיתִי אֶת־בְּרַכְתִּי לָכֶם בְּשָׁנָה
הַשְּׁשִׁית וְעַשְׂתִּי אֶת־תְּבוּאוֹתַי לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים: וְצִוִּיתִי
אֶת־בְּרַכְתִּי לָכֶם בְּשָׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעַשְׂתִּי אֶת־תְּבוּאוֹתַי
לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים: וְאֶפְקֵד יֵת בְּרַכְתִּי לְכוֹן בְּשִׁמְא שְׁתִּיתְמָא
וְתַעֲבֹד יֵת עֲלֵלְתָא תִלְתַּת שָׁנִין: כב וְזָרְעֵתֶם אֶת הַשָּׁנָה
הַשְּׁמִינִת וְאִכְלֵתֶם מִן־תְּבוּאוֹתַי יֵשֵׁן עַד | הַשָּׁנָה
הַתְּשִׁיעִת עַד־בּוֹא תְבוּאוֹתֶיהָ הֹאכְלוּ יֵשֵׁן: וְזָרְעֵתֶם אֶת
הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת וְאִכְלֵתֶם מִן־תְּבוּאוֹתַי יֵשֵׁן עַד | הַשָּׁנָה
הַתְּשִׁיעִת עַד־בּוֹא תְבוּאוֹתֶיהָ הֹאכְלוּ יֵשֵׁן: וְתִזְרְעוּן יֵת שְׁמָא
תְּמִינְתָא וְתִכְלֹן מִן עֲלֵלְתָא עֲתִיקָא עַד שְׁמָא תְשִׁיעִתָא
עַד מַעַל עֲלֵלְתָה תִכְלֹן עֲתִיקָא: כג וְהָאָרֶץ לֹא תִמְכֹּר
לְצַמְתַּת בִּירְלִי הָאָרֶץ בִּירְגִים וְתוֹשְׁבִים אִתְּם עַמְדִי:
וְהָאָרֶץ לֹא תִמְכֹּר לְצַמְתַּת בִּירְלִי הָאָרֶץ בִּירְגִים וְתוֹשְׁבִים
אִתְּם עַמְדִי: וְאֶרֶץ לֹא תִזְדַּבֵּן לְחִלוּטִין אֲרִי דִילִי אֶרֶץ
אֲרִי דִירִין וְתוֹתְבִין אִתּוֹן קְדָמִי: כד וּבְכָל אָרֶץ אַחֲזַתְכֶם

וְאֶלֶּה תִתְּנוּ לְאָרֶץ: וּבְכָל אָרֶץ אַחֲזַתְכֶם גְּאֵלָה תִתְּנוּ
לְאָרֶץ: וּבְכָל אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם פְּרָקָא תִתְּנוּן לְאֶרֶץ: ס
כה כִּי־יִמְוֹד אֲחִיד וּמִכֹּר מֵאֲחֻזָּתוֹ וְכֹא גְאֵלוֹ הַקֶּרֶב אֲלֵיו
וְגְאֵל אֶת מִמְּכָר אֲחִיו: כִּי־יִמְוֹד אֲחִיד וּמִכֹּר מֵאֲחֻזָּתוֹ וְכֹא
גְאֵלוֹ הַקֶּרֶב אֲלֵיו וְגְאֵל אֶת מִמְּכָר אֲחִיו: אֲרִי יִתְמַסְפֵּן אֲחִיד
וְיִזְבֵּן מֵאֲחֻזָּתוֹ וְיִתִּי פְרִיקָה דְקָרִיב לֵה וְיִפְרוֹק יֵת וּבִינֵי
אַחֵיהֶי: כו וְאִישׁ בִּי לֹא יִתְהַיְלֹ גְאֵל וְהַשִּׁינָה יְדוֹ וּמִצָּא
כִּרִי גְאֵלְתוֹ: וְאִישׁ בִּי לֹא יִתְהַיְלֹ גְאֵל וְהַשִּׁינָה יְדוֹ וּמִצָּא
כִּרִי גְאֵלְתוֹ: וְגֹבֵר אֲרִי לֹא יֵהִי לֵה פְרִיק וְתִדְבֵק יְדֵה
וְיִשְׁפַח כְּמַסַּת פְּרָקָה: כז וְחִשְׁבֵּן אֶת־שְׁנֵי מִמְּכָרוֹ וְחִשְׁבֵּן
אֶת־הַעֲדָף לְאִישׁ אֲשֶׁר מְכָרְלוֹ וְשֵׁב לְאֲחֻזָּתוֹ: וְחִשְׁבֵּן
אֶת־שְׁנֵי מִמְּכָרוֹ וְחִשְׁבֵּן אֶת־הַעֲדָף לְאִישׁ אֲשֶׁר מְכָרְלוֹ
וְשֵׁב לְאֲחֻזָּתוֹ: וְחִשְׁבֵּן יֵת שְׁנֵי וּבִינֹהֵי וְיִתְבֵּן יֵת מוֹתְרָא
לְגֹבֵר דִּי זָבֵן לֵה וְיִתְוֹב לְאַחֲסִנְתָּה: כח וְאִם לֹא־מִצָּאָה
יְדוֹ דִּי הַשִּׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְּכָרוֹ בְּיַד הַקֶּנֶה אִתּוֹ עַד שְׁנַת
הַיּוֹבֵל וְצָא בְיַבֵּל וְשֵׁב לְאֲחֻזָּתוֹ: וְאִם לֹא־מִצָּאָה יְדוֹ דִּי
הַשִּׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְּכָרוֹ בְּיַד הַקֶּנֶה אִתּוֹ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וְצָא
בְיַבֵּל וְשֵׁב לְאֲחֻזָּתוֹ: וְאִם לֹא תִשְׁפַח יְדֵה כְּמַסַּת אֲתָב לֵה
וְהָיָה וּבִינֹהֵי בִידָא דְזָבֵן יֵתָה עַד שְׁמָא דִּיּוֹבֵלָא וְיִפּוֹק
בְּיּוֹבֵלָא וְיִתְוֹב לְאַחֲסִנְתָּה: ס

שְׁלִישִׁי כֹּט וְאִישׁ כִּי־יִמְכֹר בֵּית־מוֹשָׁב עִיר חוֹמָה וְהָיָה
גְאֵלְתוֹ עַד־הֵם שְׁנַת מִמְּכָרוֹ יָמִים תְּהִיָה גְאֵלְתוֹ: וְאִישׁ
כִּי־יִמְכֹר בֵּית־מוֹשָׁב עִיר חוֹמָה וְהָיָה גְאֵלְתוֹ עַד־הֵם
שְׁנַת מִמְּכָרוֹ יָמִים תְּהִיָה גְאֵלְתוֹ: וְגֹבֵר אֲרִי זָבֵן בֵּית
מוֹתָב קְרָתָא מִקָּפָא שׁוּר וְתִהִי פְרָקָה עַד מִשְׁלָם שְׁמָא
דְּזִבְינֹהֵי עַדן בְּעַדן תְּהִי פְרָקָה: לוֹ וְאִם לֹא־יִגְאֵל
עַד־מְלֵאת לוֹ שְׁנָה תְּמִימָה וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר־בְּעִיר
אֲשֶׁר־לוֹ הַמָּה לְצַמְיַתָּת לְקֶנֶה אִתּוֹ לְדִרְתֵּיו לֹא יִצָּא
בְיַבֵּל: וְאִם לֹא־יִגְאֵל עַד־מְלֵאת לוֹ שְׁנָה תְּמִימָה וְקָם
הַבַּיִת אֲשֶׁר־בְּעִיר אֲשֶׁר־לוֹ הַמָּה לְצַמְיַתָּת לְקֶנֶה אִתּוֹ
לְדִרְתֵּיו לֹא יִצָּא בְיַבֵּל: וְאִם לֹא יִתְפָּקֵד עַד מִשְׁלָם לֵה
שְׁמָא שְׁלֵמָתָא וְיִקוּם בֵּיתָא דִּי בְקָרְתָא דִּי לֵה שׁוּרָא
לְחִלוּטִין לְדִי זָבֵן יֵתָה לְדִרְזוּהִי לֹא יִפּוֹק בְּיּוֹבֵלָא: לא וּבְתִי
הַחֲצִירִים אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם הַמָּה סְכִיב עַל־שְׂדֵה הָאָרֶץ
יִחֲשָׁב גְאֵלָה תְּהִיְלֹ וּבְיַבֵּל יִצָּא: וּבְתִי הַחֲצִירִים אֲשֶׁר
אֵין־לָהֶם הַמָּה סְכִיב עַל־שְׂדֵה הָאָרֶץ יִחֲשָׁב גְאֵלָה

תְּהִיחֵלוּ וּבִיבֹל יֵצֵא: וּבְתֵי פִצְחֵיָא דִּי לִית לְהוֹן שׁוּר מִקֶּרֶף
סְחוּר סְחוּר עַל חֶקֶל אֶרְעָא יִתְחַשֵּׁב פֶּרְקָנָא תְּהִי לֵה
וּבִיבֹלָא יִפּוֹק: לֹב עֵרֵי הַלְלוּם בְּתֵי עֵרֵי אַחֲזָתֵם גְּאֵלֵת
עוֹלָם תְּהִיָּה לְלוּם: וְעֵרֵי הַלְלוּם בְּתֵי עֵרֵי אַחֲזָתֵם גְּאֵלֵת
עוֹלָם תְּהִיָּה לְלוּם: וְקִרְוֵי לִינְיָא בְּתֵי קִרְוֵי אַחְסַנְתְּהוֹן
פֶּרְקֵן עֲלֵם תְּהִי לִינְיָא: אֶל וְאַשֶׁר יִגְאֹל מִן־הַלְלוּם וַיֵּצֵא
מִמְּכַרְבֵּית וְעִיר אַחֲזָתוֹ בִּיבֹל כִּי בְתֵי עֵרֵי הַלְלוּם הוּא
אַחֲזָתֵם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְאַשֶׁר יִגְאֹל מִן־הַלְלוּם וַיֵּצֵא
מִמְּכַרְבֵּית וְעִיר אַחֲזָתוֹ בִּיבֹל כִּי בְתֵי עֵרֵי הַלְלוּם הוּא
אַחֲזָתֵם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְדִי יִפְרוֹק מִן לִינְיָא וַיִּפּוֹק זִבְיָן
בֵּיתָא וְקִרְתָּא אַחְסַנְתָּהּ בִּיבֹלָא אֲרִי בְּתֵי קִרְוֵי לִינְיָא הִיא
אַחְסַנְתְּהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: דִּל וְשִׁדְדָה מִגְּרֵשׁ עֵרִיָּהֶם לֹא
יִמְכְּרֵ כִּי־אַחֲזָת עוֹלָם הוּא לְהֵם: וְשִׁדְדָה מִגְּרֵשׁ עֵרִיָּהֶם
לֹא יִמְכְּרֵ כִּי־אַחֲזָת עוֹלָם הוּא לְהֵם: וְחֶקֶל רוּחַ קִרְוֵי־הוֹן
לֹא יִזְדַּבֵּן אֲרִי אַחְסַנְת עֲלֵם הוּא לְהוֹן: ס לֹא וְכִי־יִמְוֹד
אַחִיד וַיִּמְטָה יְדוֹ עֲמֹד וְהַחֲזִקְתָּ בּוֹ גַּר וְתוֹשֵׁב וְחֵי עֲמֹד:
וְכִי־יִמְוֹד אַחִיד וַיִּמְטָה יְדוֹ עֲמֹד וְהַחֲזִקְתָּ בּוֹ גַּר וְתוֹשֵׁב וְחֵי
עֲמֹד: וְאֲרִי יִתְמַסְכֵּן אַחוּף וְתִמְוִיט יְדָה עֲמֹד וְתִתְקַף בַּה
דִּיר וְתוֹתֵב יוֹחֵי עֲמֹד: וְלֹא־תִתְקַח מֵאִתּוֹ גִּישׁ וְתִרְבִּית
וְיִרְאֵת מֵאַלְתֵּי־יְדוֹ וְחֵי אַחִיד עֲמֹד: אֶל־תִּתְקַח מֵאִתּוֹ גִּישׁ
וְתִרְבִּית וְיִרְאֵת מֵאַלְתֵּי־יְדוֹ וְחֵי אַחִיד עֲמֹד: לֹא תִסַּב מִגְּנָה
חַבּוּלֵיָא וְרִבִּיתָא וְתִדְחַל מֵאַלְתֵּי־יְדוֹ וְחֵי אַחוּף עֲמֹד:
וְלֹא־תִפְסַפֵּף לֹא־תִתֵּן לּוֹ בְּגִישׁ וּבְמִרְבִּית לֹא־תִתֵּן
אַכְלֵד: אֶת־פְּסַפֵּף לֹא־תִתֵּן לּוֹ בְּגִישׁ וּבְמִרְבִּית לֹא־תִתֵּן
אַכְלֵד: יֵת פִּסְפֵּף לֹא תִתֵּן לֵה בַחֲבוּלֵיָא וּבְרִבִּיתָא לֹא תִתֵּן
מִיכְלֵד: לֹא אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְתֵת לְכֶם אֶת־אֶרֶץ פְּנִיעַן לְהִיּוֹת לְכֶם
לְאֱלֹהִים: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לְתֵת לְכֶם אֶת־אֶרֶץ פְּנִיעַן לְהִיּוֹת לְכֶם לְאֱלֹהִים:
אָנָּה יִי אֶלְתְּכוֹן דִּי אֶפְקִית יִתְכוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמִתֵּן
לְכוֹן יֵת אֶרְעָא דְּנִעַנַן לְמִתְוִי לְכוֹן לְאַלְהָה: ס

רביעי לט וכי ימוד אחיד עמוד ונמכר לך לא תעבד בו
עבדת עבד: וכי ימוד אחיד עמוד ונמכר לך לא תעבד
בו עבדת עבד: וארי יתמסכן אחוף עמוד ויזדבן לך לא
תפלח בה פלחן עבדין: מ בשכיר כתושב יהיה עמוד
עד־שנת היבל יעבד עמוד: כשכיר כתושב יהיה עמוד

עד־שנת היבל יעבד עמוד: כפגירא כתותבא יהי עמוד עד
שפא דיובלא יפלח עמוד: מא ויצא מעמוד הוא ובניו
עמו ושבו אל־משפחתו ואל־אחות אבתיו ישוב: ויצא
מעמוד הוא ובניו עמו ושבו אל־משפחתו ואל־אחות
אבתיו ישוב: ויפוק מעמוד הוא ובנויה עמה ויתוב
לזרעיתה ולאחסנת אבהתוהי יתוב: מנ כִּי־עֲבָדִי הֵם
אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אִתְּם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִמְכְּרוּ מִמְּכַרְת
עֲבָד: כִּי־עֲבָדִי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אִתְּם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא
יִמְכְּרוּ מִמְּכַרְת עֲבָד: אֲרִי עֲבָדֵי אַנּוּן דִּי אֶפְקִית יִתְהוֹן
מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם לֹא יִזְדַּבְּנוּ זִבְוֹן עֲבָדִין: מו לֹא־תִרְדֶּה
כּו בַּפֶּרֶךְ וְיִרְאֵת מֵאַלְתֵּי־יְדוֹ: לֹא־תִרְדֶּה כּו בַּפֶּרֶךְ וְיִרְאֵת
מֵאַלְתֵּי־יְדוֹ: לֹא תִפְלַח בַּה בְּקִשְׁיֹו וְתִדְחַל מֵאַלְתֵּי־יְדוֹ:
מז ועבדך ואמתך אשר יהיו לך מאת הגוים אשר
סביבתיכם מהם תקנו עבד ואמה: ועבדך ואמתך
אשר יהיו לך מאת הגוים אשר סביבתיכם מהם תקנו
עבד ואמה: ועבדך ואמתך די יהון לך מן עממיא די
בסתרגיכון מנהון תקנון עבדין ואמהן: מה וְגַם מִבְּנֵי
הַתּוֹשָׁבִים הַגֵּרִים עִמָּכֶם מֵהֵם תִּקְנוּ וּמִמְּשַׁפְּחַתֵּם אֲשֶׁר
עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאֶרְצְכֶם וְהָיוּ לְכֶם לְאַחֲזָה: וְגַם
מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים הַגֵּרִים עִמָּכֶם מֵהֵם תִּקְנוּ וּמִמְּשַׁפְּחַתֵּם
אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאֶרְצְכֶם וְהָיוּ לְכֶם לְאַחֲזָה:
ואף מבני תותבאי ערליא דדזרין עמכון מנהון תקנון
וימזרעיתוון דעמכון די אתילידו בארעכון ויהון לכון
לאחסנא: מו והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת
אחזה לעלם בהם תעבדו ובאחיכם בני־ישראל איש
באחיו לא־תִרְדֶּה כּו בַּפֶּרֶךְ: והתנחלתם אתם לבניכם
אחריכם לרשת אחזה לעלם בהם תעבדו ובאחיכם
בני־ישראל איש באחיו לא־תִרְדֶּה כּו בַּפֶּרֶךְ: ומחסון
יתהון לבניכון בתריכון לירפת אחסנא לעלם בהון
תפלחון ובאחיכון בני ישראל גבר באחיהי לא תפלח
בה בְּקִשְׁיֹו: ס מז וכי תשיג יד גר ותושב עמוד ומד
אחיד עמו ונמכר לגר תושב עמוד או לעקר משפחת
גר: וכי תשיג יד גר ותושב עמוד ומד אחיד עמו ונמכר
לגר תושב עמוד או לעקר משפחת גר: וארי מדבק יד
ערל ותותב עמוד ויתמסכן אחוף עמה ויזדבן לערל תותב
עמוד או לארמי זרעית גיורא: מה אחרי נמכר גאלה

תהיה־לו אחד מאחיו יגאלנו: אחרי נמפר גאלה תהיה־לו אחד מאחיו יגאלנו: בטר דיוזבן פרקנא תהי לה חד מאחיהי פרקנה: מט אורדו או בן־דודו יגאלנו או־משאר בשרו ממשפחתו יגאלנו או־שינה ידו ונגאל: אורדו או בן־דודו יגאלנו או־משאר בשרו ממשפחתו יגאלנו או־שינה ידו ונגאל: או אח אביהי או בר אח אביהי פרקנה או מקריב בשרה מזרעיתה פרקנה או דמדבק ידה ויתפרק: ג וחשב עם־קנהו משנת המכרו לו עד שנת היבל והיה כסף ממכרו במספר שנים פימי שכיר יהיה עמו: וחשב עם־קנהו משנת המכרו לו עד שנת היבל והיה כסף ממכרו במספר שנים פימי שכיר יהיה עמו: ויחשב עם זבנה משתא דאזבן לה עד שתא דיובלא ויהי כסף זבינוהי במנן שניא כיומי אגירא יהי עמה: נא אם־עוד רבות בשנים לפיהן ישיב גאלתו מכסף מקנתו: אם־עוד רבות בשנים לפיהן ישיב גאלתו מכסף מקנתו: אם עוד סגיות בשניא לפימהן יתיב פרקנה מכסף זבינוהי: נב ואם־מלט נשאר בשנים עד־שנת היבל וחשב־לו כפי שניו ישיב את־גאלתו: ואם־מלט נשאר בשנים עד־שנת היבל וחשב־לו כפי שניו ישיב את־גאלתו: ואם

משפיות לא תתנו בארצכם להשתתות עליה פי אני יהוה אלהיכם: לא מעבדון לכון טעון וצלם וקמא לא תקימון לכון ואכן סגדא לא תתנון בארעכון למסגד עלה ארי אנא יי אלהכון: ב את־שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה: את־שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה: ית יומי שביא דילי תטרון ולבית מקדשי תהון דחלין אנא יי: פ פ פ

נ"ו פסוקים, חמ"ל סימן. לאחוז"ה סימן.

אם־בחקתי תלכו ואת־מצותי תשמרו ועשיתם אתם: אם־בחקתי תלכו ואת־מצותי תשמרו ועשיתם אתם: אם בקימי תהכון ונת פקודי תטרון ומעבדון תהון: ד ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יובלה ועץ השדה יתן פרו: ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יובלה ועץ השדה יתן פרו: ואתן מטריכון בעדנהון ותמן ארעא עלתמה ואלן חקלא יתן אבה: ה והשיג לכם דיש את־בציר ובציר ישיג את־זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם: והשיג לכם דיש את־בציר ובציר ישיג את־זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם: ויערע לכון דישא ית קטפא וקטפא יערע לאפוקי בר זרעא ומיכלון לחמכון למשבע ומיתבון לרחצן בארעכון: ונתתי שלום בארץ וישכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן־הארץ וחרב לא־תעבר בארצכם: ונתתי שלום בארץ וישכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן־הארץ וחרב לא־תעבר בארצכם: ואתן שלמא בארעא ותשרון ולית דמניד ואבטל חמא בשתא מן ארעא ודקטלין בתרפא לא יעדון בארעכון: ודרפתם את־איביכם ונפלו לפניכם לחרב: ודרפתם את־איביכם ונפלו לפניכם לחרב: ותרדפון ית בעלי דכביכון ויפלון קדמיכון לחרבא: ה ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ורדפו ונפלו איביכם לפניכם לחרב: ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ורדפו ונפלו איביכם לפניכם לחרב: וירדפון מנכון חמשה מאה ומאה מנכון לרבומא יערקון ויפלון בעלי דכביכון קדמיכון לחרבא: ט ופניתי אליכם והפריתי אתכם והקיימתי את־בריתי אתכם: ופניתי אליכם והפריתי

אַתְּכֶם וְהַרְבִּיתִי אֲתֶכֶם וְהִקַּמְתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם:
וְאֶתְּפָנִי כַּמִּימְרֵי לְאוֹטָבָא לְכוּן וְאַפְּשׁ יִתְכוּן וְאַסְגִּי יִתְכוּן
וְאַקֵּם יֵת קְדָמִי עִמְכוּן:

חַמִּישִׁי יִוֹאכְלֶתֶם יֵשֶׁן וְיֵשֶׁן מִפְּנֵי חֲדָשׁ תּוֹצִיאֹו:
וְאִכְלֶתֶם יֵשֶׁן גּוֹשֵׁן וְיֵשֶׁן מִפְּנֵי חֲדָשׁ תּוֹצִיאֹו: וְתִיכְלוּן
עִתִּיקָא וְעִתִּיק וְעִתִּיק מִן קְדָם חֲדָתָא תְּפִנוּן: יֵא וְנִתְתִּי
מִשְׁפְּנֵי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא־תִגְעַל נַפְשִׁי אֲתֶכֶם: וְנִתְתִּי מִשְׁפְּנֵי
בְּתוֹכְכֶם וְלֹא־תִגְעַל נַפְשִׁי אֲתֶכֶם: וְאַתֶּן מִשְׁפְּנֵי בִּינִיכוּן
וְלֹא יִרְחַק מִימְרֵי יִתְכוּן: יִכ וְהִתְחַלְקֶתִי בְּתוֹכְכֶם וְהִייתִי
לְכֶם לְאֱלֹהִים וְאַתֶּם תְּהִיוּ־לִי לְעַם: וְהִתְחַלְקֶתִי בְּתוֹכְכֶם
וְהִייתִי לְכֶם לְאֱלֹהִים וְאַתֶּם תְּהִיוּ־לִי לְעַם: וְאַשְׁרֵי שְׂכִינְתִּי
בִּינִיכוּן וְאַהֲוִי לְכוּן לְאַלֶּה וְאַתֶּן תְּהִין קְדָמִי לְעַם: יֵא אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֲתֶכֶם מֵאַרְצֵי מִצְרַיִם
מְהִיֵּת לְהֶם עֲבָדִים וְאַשְׁבַּר מַטְּת עֲלֵיכֶם וְאוֹלַךְ אֲתֶכֶם
קוֹמְמוֹת: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֲתֶכֶם מֵאַרְצֵי
מִצְרַיִם מְהִיֵּת לְהֶם עֲבָדִים וְאַשְׁבַּר מַטְּת עֲלֵיכֶם וְאוֹלַךְ
אֲתֶכֶם קוֹמְמוֹת: אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם דִּי אֶפְקִית יִתְכוּן מֵאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם מִלְּמַהֲוִי לְהוֹן עֲבָדִין וְחִבְרִית נִיר עֲמִמִּיא מִנְכוּן
וְדַבְרִית יִתְכוּן לְחִירוֹתָא: פִּי דִּי וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא
תַעֲשׂוּ אֶת פְּלִי־הַמְצוֹת הָאֵלֶּה: וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא
תַעֲשׂוּ אֶת פְּלִי־הַמְצוֹת הָאֵלֶּה: וְאִם לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי
וְלֹא תַעֲבְדוּן יֵת כֹּל פְּקוּדֵי־הָאֵלִין: יֵא וְאִם־בְּחֻקְתִּי
תִּמְאָסוּ וְאִם אֶת־מִשְׁפָּטִי תִגְעַל נַפְשְׁכֶם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת
אֶת־פְּלִי־מְצוֹתִי לְהַפְרֹכֶם אֶת־בְּרִיתִי: וְאִם־בְּחֻקְתִּי
תִּמְאָסוּ וְאִם אֶת־מִשְׁפָּטִי תִגְעַל נַפְשְׁכֶם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת
אֶת־פְּלִי־מְצוֹתִי לְהַפְרֹכֶם אֶת־בְּרִיתִי: וְאִם בְּקִדְמִי תִקְוִצוּן
וְאִם יֵת דִּינִי תִרְחַק נַפְשְׁכוּן בְּדִיל דְּלֹא לְמַעַבְד יֵת כֹּל
פְּקוּדֵי לְאַשְׁוִיֹּתְכוּן יֵת קְדָמִי: יֵא אֶף־אֲנִי אֶעֱשֶׂה־וְאַת
לְכֶם וְהַפְקֶדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה אֶת־הִשְׁחַתָּה וְאַת־
הַקְּדִיחַת מַכְלוֹת עֵינַיִם וּמְדִיבַת נַפְשׁ וְזִרְעֶתֶם לְרִיֵךְ
זִרְעֵיכֶם וְאִכְלֶהוּ אִיבֵיכֶם: אֶף־אֲנִי אֶעֱשֶׂה־וְאַת לְכֶם
וְהַפְקֶדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה אֶת־הִשְׁחַתָּה וְאַת־הַקְּדִיחַת מַכְלוֹת
עֵינַיִם וּמְדִיבַת נַפְשׁ וְזִרְעֶתֶם לְרִיֵךְ זִרְעֵיכֶם וְאִכְלֶהוּ אִיבֵיכֶם:
אֶף אֲנִי אֶעַבְד דָּא לְכוּן וְאַסְעַר עֲלִיכוּן בְּהִלְתָּא יֵת
שְׁחַפְתָּא וְיֵת קְדָתָא מִחֻשְׁכוּן עֵינַיִן וּמִפְּחָן נַפְשׁ וְתִזְרַעוּן
לְרַגְנוּן זִרְעוּן וְיִיכְלְמָה בְּעַלִּי דְּכִבְיָכוּן: יֵא וְנִתְתִּי פְּנֵי בְּכֶם

וְנִגְפֶתֶם לְפָנֵי אִיבֵיכֶם וְרָדוּ כְכֶם שְׁנֵאֵיכֶם וְנִסְתֶּם
וְאִין־רָדְף אֲתֶכֶם: וְנִתְתִּי פְּנֵי בְכֶם וְנִגְפֶתֶם לְפָנֵי אִיבֵיכֶם
וְרָדוּ כְכֶם שְׁנֵאֵיכֶם וְנִסְתֶּם וְאִין־רָדְף אֲתֶכֶם: וְאַתֶּן רוּגְוִי
בְּכוּן וְתַתְּבְרוּן קְדָם בְּעַלִּי דְּכִבְיָכוּן וְיִרְדוּן בְּכוּן סְנֵאִיכוּן
וְתַעֲזִיקוּן וְלִית דְּרִדְף יִתְכוּן: יֵא וְאִם־עַד־אַלְה לֹא
תִשְׁמְעוּ לִי וְיִסְפַּחְתִּי לְיִסְרָה אֲתֶכֶם שְׁבַע עַל־חַטָּאתֵיכֶם:
וְאִם־עַד־אַלְה לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְיִסְפַּחְתִּי לְיִסְרָה אֲתֶכֶם שְׁבַע
עַל־חַטָּאתֵיכֶם: וְאִם עַד אֵלִין לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי וְאוֹסַף
לְמַרְדֵי יִתְכוּן שְׁבַע עַל חוֹבֵיכוּן: יֵא וְשִׁבְרְתִי אֶת־גְּאוּן
עֵינְכֶם וְנִתְתִּי אֶת־שְׂמוֹכֶם כְּפַרְזֵל וְאַת־אַרְצְכֶם כְּנַחֲשָׁה:
וְשִׁבְרְתִי אֶת־גְּאוּן עֵינְכֶם וְנִתְתִּי אֶת־שְׂמוֹכֶם כְּפַרְזֵל וְאַת־
אַרְצְכֶם כְּנַחֲשָׁה: וְאַתְּבַר יֵת יִקְר תִּקְפְּכוּן וְאַתֶּן יֵת שְׂמִיא
דִּי עֲלוֹיכוּן תְּקִיפִין כְּפַרְזֵל מִלְּאַחַתָּא מְטָרָא וְאַרְעָא
דְּתַחוּתֵיכוּן חֲסִינָא כְּנַחֲשָׁא מִלְּמַעַבְד פִּירִין: כִּי וְתֶם לְרִיֵךְ
כְּחֶכֶם וְלֹא־תִתֶּן אַרְצְכֶם אֶת־יְבוּלָהָ וְעַן הָאַרְצִי לֹא יִתֶּן
פְּרִיו: וְתֶם לְרִיֵךְ כְּחֶכֶם וְלֹא־תִתֶּן אַרְצְכֶם אֶת־יְבוּלָהָ וְעַן
הָאַרְצִי לֹא יִתֶּן פְּרִיו: וְיִסּוּפוּן לְרִיֵקְנוּ חִילִיכוּן וְלֹא תִתֶּן
אַרְעָכוּן יֵת עֲלֵלְתָה וְאֵילָן אַרְעָא לֹא יִתֶּן אֶפְהָ: כִּי וְאִם־
תִּלְכוּ עִמִּי קָרִי וְלֹא תֵאבְדוּן לְשִׁמְעוּ לִי וְיִסְפַּחְתִּי
עֲלֵיכֶם מִפְּנֵי שְׁבַע כְּחַטָּאתֵיכֶם: וְאִם־תִּלְכוּ עִמִּי קָרִי
וְלֹא תֵאבְדוּן לְשִׁמְעוּ לִי וְיִסְפַּחְתִּי עֲלֵיכֶם מִפְּנֵי שְׁבַע
כְּחַטָּאתֵיכֶם: וְאִם תִּהְיוּן קְדָמִי בְּקִשְׁוִי וְלֹא תִיבּוּן לְקַבְּלָא
לְמִימְרֵי וְאוֹסַף לְאַתְּאָה עֲלִיכוּן מִחָא שְׁבַע כְּחֻבֵיכוּן:
כִּי וְהִשְׁלַחְתִּי בְּכֶם אֶת־חֵיַת הַשְּׂדֵה וְשִׁכְלָה אֲתֶכֶם
וְהִכְרִיתָהּ אֶת־בְּהֵמַתְכֶם וְהִמְעִיטָהּ אֲתֶכֶם וְנִשְׁמּוּ
דְרִיכֵיכֶם: וְהִשְׁלַחְתִּי בְּכֶם אֶת־חֵיַת הַשְּׂדֵה וְשִׁכְלָה אֲתֶכֶם
וְהִכְרִיתָהּ אֶת־בְּהֵמַתְכֶם וְהִמְעִיטָהּ אֲתֶכֶם וְנִשְׁמּוּ דְרִיכֵיכֶם:
וְאַגְרִי בְכוּן יֵת חוֹת כְּרָא וְתַתְּפַל יִתְכוּן וְתַשְׁבִּיעַ יֵת
בְּעִרְכוּן וְתַזְעַר יִתְכוּן וְיַצְדִּין אֶרְחַתְכוּן: כִּי וְאִם־בְּאַלְה
לֹא תִסְרוּ לִי וְהִלְכֶתֶם עִמִּי קָרִי: וְאִם־בְּאַלְה לֹא תִסְרוּ
לִי וְהִלְכֶתֶם עִמִּי קָרִי: וְאִם בְּאַלִּין לֹא תִתְרַדּוּן לְמִימְרֵי
וְתִהְיוּן קְדָמִי בְּקִשְׁוִי: כִּי וְהִלְכֶתִי אֶף־אֲנִי עִמְכֶם בְּקָרִי
וְהִפִּיתִי אֲתֶכֶם גַּם־אֲנִי שְׁבַע עַל־חַטָּאתֵיכֶם: וְהִלְכֶתִי
אֶף־אֲנִי עִמְכֶם בְּקָרִי וְהִפִּיתִי אֲתֶכֶם גַּם־אֲנִי שְׁבַע עַל־
חַטָּאתֵיכֶם: וְאַהֲדֵף אֶף אֲנִי עִמְכוּן בְּקִשְׁוִי וְאַלְקִי יִתְכוּן
אֶף אֲנִי שְׁבַע עַל חוֹבֵיכוּן: כִּי וְהִבְאֵתִי עֲלֵיכֶם חֲרָב

נִלְמַת נִקְמֵ בְרִית וְנִאֲסַפְתֶּם אֶל־עַרְוֹתַי וְשַׁלַּחְתִּי דָבָר
בְּתוֹכְכֶם וְנִתַתֶּם בִּירֵאֻיב: וְהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִלְמַת
נִקְמֵ בְרִית וְנִאֲסַפְתֶּם אֶל־עַרְוֹתַי וְשַׁלַּחְתִּי דָבָר בְּתוֹכְכֶם
וְנִתַתֶּם בִּירֵאֻיב: וְאִמְתִּי צְלִיכוֹן דְקַטְלִין בְּחֶרֶב
וְיִתְפָּרְעוּן מִנְכוֹן פְּרַעְנוּתָא עַל דְעִבְרַתוֹן עַל פְּתַנְמִי
אוֹרִיתָא וְתִתְפַּשְׁוּן לְקוֹרִיכוֹן וְאֶגְרִי מוֹתָנָא בִּינִיכוֹן
וְתִתְמַסְרוֹן בִּידָא דְסָנְאָה: כּוּ בְשִׁבְרִי לָכֶם מִטְהַלְחֵם
וְאִפּוּ עֵשֶׂר נָשִׁים לְחֶמְכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהִשִּׁיבוּ לְחֶמְכֶם
בְּמִשְׁקַל וְאִכְלַתֶּם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ: בְּשִׁבְרִי לָכֶם מִטְהַלְחֵם
וְאִפּוּ עֵשֶׂר נָשִׁים לְחֶמְכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהִשִּׁיבוּ לְחֶמְכֶם
בְּמִשְׁקַל וְאִכְלַתֶּם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ: בְּדַאֲתֵבֵר לְכוֹן סְעִיד
מִיכְלָא וְיִפְּזוּן עֶסֶר נָשִׁין לְחֶמְכוֹן בְּתַנּוּרָא חַד וְיִתִּיבוֹן
לְחֶמְכוֹן בְּמִשְׁקַלָא וְתִיכְלוּן וְלֹא תִשְׁבְּעוּ: ס כּוּ וְאִם־בּוֹאֵת
לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי: וְאִם־בּוֹאֵת לֹא
תִשְׁמְעוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי: וְאִם בְּדָא לֹא תִקְבְּלוּן
לְמִימְרִי וְתִתְקַוּוּן קַדְמִי בְּקִשְׁיִי: כּח וְהִלַּכְתִּי עִמְכֶם
בְּחַמְתִּיקְרִי וְיִסְרְתִי אֶתְכֶם אַף־אֲנִי שְׂבַע עַל־
חַמְאִתִּיכֶם: וְהִלַּכְתִּי עִמְכֶם בְּחַמְתִּיקְרִי וְיִסְרְתִי אֶתְכֶם
אַף־אֲנִי שְׂבַע עַל־חַמְאִתִּיכֶם: וְאֵהֶךְ עִמְכוֹן בְּתַקּוּף רְגוּ
וְאֲרִדִּי יִתְכוֹן אַף אֲנָא שְׂבַע עַל חוֹבֵיכוֹן: כּט וְאִכְלַתֶּם
בְּשֶׁר בְּנִיכֶם וּבְשֶׁר בְּנִיתִיכֶם תֹּאכְלוּ: וְאִכְלַתֶּם בְּשֶׁר בְּנִיכֶם
וּבְשֶׁר בְּנִיתִיכֶם תֹּאכְלוּ: וְתִיכְלוּן בְּשֶׁר בְּנִיכוֹן וּבְשֶׁר בְּנִיתִיכוֹן
תִּיכְלוּן: ל וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־בְּמִיתִיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת־
חַמְנִיכֶם וְנִתְתִּי אֶת־פְּגָרֵיכֶם עַל־פְּגָרֵי גְלוּלֵיכֶם וְנִעְלָה
נִפְשֵׁי אֶתְכֶם: וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־בְּמִיתִיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת־
חַמְנִיכֶם וְנִתְתִּי אֶת־פְּגָרֵיכֶם עַל־פְּגָרֵי גְלוּלֵיכֶם וְנִעְלָה נִפְשֵׁי
אֶתְכֶם: וְאִשְׁיַצִּי יִתְּ בְּמִיתִיכוֹן וְאֶקְצֹץ יִתְּ מִנִּינְסִיכוֹן וְאִתְּ
יִתְּ פְּגָרֵיכוֹן עַל פְּגוּר טַעוּתְכוֹן וְיִרְחַק מִימְרִי יִתְכוֹן:
לא וְנִתְתִּי אֶת־עַרְוֹתַי חֶרְבָּה וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־מַקְדְּשֵׁיכֶם
וְלֹא אֲרִיח בְּרִיח נִיחַחְכֶם: וְנִתְתִּי אֶת־עַרְוֹתַי חֶרְבָּה
וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־מַקְדְּשֵׁיכֶם וְלֹא אֲרִיח בְּרִיח נִיחַחְכֶם: וְאִתְּ
יִתְּ קוֹרִיכוֹן צְדָא וְאֶצְדִּי יִתְּ מַקְדְּשִׁיכוֹן וְלֹא אֶקְבַּל בְּרַעְוָא
קִרְבָּן בְּנִשְׁתַּכּוֹן: לב וְהִשְׁמַדְתִּי אֲנִי אֶת־הָאָרֶץ וְשָׁמְמוּ
עָלֶיהָ אִיבִיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ: וְהִשְׁמַדְתִּי אֲנִי אֶת־הָאָרֶץ
וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אִיבִיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ: וְאֶצְדִּי אֲנָא יִתְּ אַרְעָא
וְיִצְרִיזוּן עֲלֶיהָ בְּעַלִּי דְכִבְיָכוֹן דִּיתְבִּין בַּהּ: לג וְאִתְכֶם אֲוִרָה

בְּגוּיִם וְהִרְקִיתִי אַחֲרֵיכֶם חֶרֶב וְהִיתָה אַרְצְכֶם שְׁמָמָה
וְעַרְוֹתַי יִהְיוּ חֶרְבָּה: וְאִתְכֶם אֲוִרָה בְּגוּיִם וְהִרְקִיתִי
אַחֲרֵיכֶם חֶרֶב וְהִיתָה אַרְצְכֶם שְׁמָמָה וְעַרְוֹתַי יִהְיוּ חֶרְבָּה:
וְיִתְכוֹן אֲבָדֵר בִּינִי עֲמִינָא וְאֶגְרִי בְּתִרִיכוֹן דְקַטְלִין
בְּחֶרֶב וְתִהִי אַרְעֲכוֹן צְדִיא וְקוֹרִיכוֹן יִהּוֹן חֶרְבָּא: לד אֲוִ
תְרַצָּה הָאָרֶץ אֶת־שְׁבַתְתֶּיהָ כֹּל יְמֵי הַשְּׁמָמָה וְאִתְּ
בְּאָרֶץ אִיבִיכֶם אֲוִ תִשְׁבַּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת־
שְׁבַתְתֶּיהָ: אוֹ תְרַצָּה הָאָרֶץ אֶת־שְׁבַתְתֶּיהָ כֹּל יְמֵי הַשְּׁמָמָה
וְאִתְּ בְּאָרֶץ אִיבִיכֶם אֲוִ תִשְׁבַּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת־
שְׁבַתְתֶּיהָ: בְּכֹן תְרַעֲזִי אַרְעָא יִתְּ שְׁמַטָּהא כֹּל יוֹמִין דִּי
צְדִיאָת וְאִתּוֹן בְּאָרַע בְּעַלִּי דְכִבְיָכוֹן בְּכֹן תִשְׁמַט אַרְעָא
וְתְרַעֲזִי יִתְּ שְׁמַטָּהא: לה כֹּל־יְמֵי הַשְּׁמָמָה תִשְׁבַּת אֶת אֲשֶׁר
לֹא־שָׁבַתָה בְּשַׁבְתוֹתֵיכֶם בְּשַׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ: כֹּל־יְמֵי
הַשְּׁמָמָה תִשְׁבַּת אֶת אֲשֶׁר לֹא־שָׁבַתָה בְּשַׁבְתוֹתֵיכֶם
בְּשַׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ: כל יוֹמִין דִּי צְדִיאָת תִשְׁמַט יִתְּ דִּי לֹא
שְׁמַטָּת בְּשַׁמְטִיכוֹן כַּד תְּגִוִיתוּן יִתְבִּין עֲלֶיהָ: לו וְהַנְּשָׂאֲרִים
בְּכֶם וְהִבֵּאתִי מִרְדָּךְ בְּלַבְכֶם בְּאֶרְצַת אִיבִיחֶם וְרַדְף
אֶתְּם קוֹל עֲלֶיהָ נְדָף וְנָסוּ מִנְּסַת־חֶרֶב וּנְפְלוּ וְאִין רַדְף:
וְהַנְּשָׂאֲרִים בְּכֶם וְהִבֵּאתִי מִרְדָּךְ בְּלַבְכֶם בְּאֶרְצַת אִיבִיחֶם
וְרַדְף אֶתְּם קוֹל עֲלֶיהָ נְדָף וְנָסוּ מִנְּסַת־חֶרֶב וּנְפְלוּ וְאִין
רַדְף: וּדְיִשְׁתַּאֲרוּן בְּכוֹן וְאֶעַל תְּבָרָא בְּלַבְהוֹן בְּאֶרְעָתָא
דְסָנְאִיהוֹן וְיִרְדּוּף יִתְהוֹן קַל טְרַפָּא דְשָׂקִיף וְיִצְרְקוּן
בְּמַעֲרוֹק מִן קַדְּם דְקַטְלִין בְּחֶרֶבָא וְיִפְלוּן וְלִית דְרַדְפִי:
לו וְכִשְׁלוּ אִישׁ־בְּאֶחָיו בְּמַפְגֵּי־חֶרֶב וְרַדְף אִין וְלֹא־תִהְיֶה
לָכֶם תְּקוּמָה לְפָנַי אִיבִיכֶם: וְכִשְׁלוּ אִישׁ־בְּאֶחָיו בְּמַפְגֵּי־
חֶרֶב וְרַדְף אִין וְלֹא־תִהְיֶה לָכֶם תְּקוּמָה לְפָנַי אִיבִיכֶם:
יז וְיִתְקַלּוּן גְּבֵר בְּאֶחָיוּהִי כַּמַּקְדָּם דְקַטְלִין בְּחֶרֶבָא וְנִרְדִּי לִית
וְלֹא תִהִי לְכוֹן תְּקוּמָה קַדְּם בְּעַלִּי דְכִבְיָכוֹן: לח וְאִכְלַתֶּם
בְּגוּיִם וְאִכְלָה אֶתְכֶם אַרְץ אִיבִיכֶם: וְאִכְדַתֶּם בְּגוּיִם
וְאִכְלָה אֶתְכֶם אַרְץ אִיבִיכֶם: וְתִכְדוּן בִּינִי עֲמִינָא וְתַגְמֵר
יִתְכוֹן אַרַע בְּעַלִּי דְכִבְיָכוֹן: לי וְהַנְּשָׂאֲרִים בְּכֶם יִמְקוּ
בְּעוֹנֵם בְּאֶרְצַת אִיבִיכֶם וְאֶף בְּעוֹנֵת אֲבֹתָם אִתְּם יִמְקוּ:
וְהַנְּשָׂאֲרִים בְּכֶם יִמְקוּ בְּעוֹנֵם בְּאֶרְצַת אִיבִיכֶם וְאֶף בְּעוֹנֵת
אֲבֹתָם אִתְּם יִמְקוּ: וּדְיִשְׁתַּאֲרוּן בְּכוֹן יִתְמַסּוּן בְּחוֹבֵיהוֹן
בְּאֶרְעָתָא בְּעַלִּי דְכִבְיָכוֹן וְאֶף בְּחוֹבֵי אֲבֹתְהוֹן בִּישָׂא
דְאִחֲרֵינִי בִידֵהוֹן יִתְמַסּוּן: מ וְהִתְרַדּוּ אֶת־עוֹנֵם וְאִתְּעוֹן

אבתם במעלם אשר מעלויכי ואף אשרהלכו עמי בקרי: והתודו אתעונם ואתעון אבתם במעלם אשר מעלויכי ואף אשרהלכו עמי בקרי: ויודו את חוביהון וית חובי אבהתהון בשקרהון דשקרו קדמי ואף דהליכו קדמי בקשיו: מא אפיאני אלך עמם בקרי והבאתי אתם בארץ איביהם אויא: ופנע לכבם הערל ואו ירצו אתעונם: אפיאני אלך עמם בקרי והבאתי אתם בארץ איביהם אויא: ופנע לכבם הערל ואו ירצו אתעונם: אף אגא אהך עמהון בקשיו ואצל יתהון בארע בעלי דכביהון או בכז: ומבר לכהון טפשא ובכז ירעון את חוביהון: מנ וזכרתי אתבריתי יעקוב ואף אתבריתי יצחק ואף אתבריתי אברהם אזכר והארץ אזכר: וזכרתי אתבריתי יעקוב ואף אתבריתי יצחק ואף אתבריתי אברהם אזכר והארץ אזכר: ודכירנא ית קמי דעם יעקוב ואף ית קמי דעם יצחק ואף ית קמי דעם אברהם אגא דכיר וארעא אגא דכיר: מנ והארץ תעוב מותם ותרץ אתשבתתיה בהשמה מותם והם ירצו אתעונם יעו ובעו במשפטי מאסו ואתחקתי געלה נפשם: והארץ תעוב מותם ותרץ אתשבתתיה בהשמה מותם והם ירצו אתעונם יעו ובעו במשפטי מאסו ואתחקתי געלה נפשם: וארעא תתרטש מנהון ומרעי ית שמשקה בדדציאת מנהון ואנון ירעון את חוביהון לנשין חלף ברין איתי עליהון דדיני קצו וית קמי רחמת נפשהון: מנ ואף גסיזאת בהיותם בארץ איביהם לאמאסתים ולאגעלתים לכלתם להפר בריתי אתם פי אני יהנה אלהיהם: ואף גסיזאת בהיותם בארץ איביהם לאמאסתים ולאגעלתים לכלתם להפר בריתי אתם פי אני יהנה אלהיהם: ואף ברם דא במתויהון בארע בעלי דכביהון לא ארטשנון ולא ארחקנון לשיציייתהון לאשנאה קמי עמהון ארי אגא: אלחהון: מה וזכרתי להם ברית ראשנים אשר הוצאתיאתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני יהנה: וזכרתי להם ברית ראשנים אשר הוצאתיאתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני יהנה: ודכירנא להון קים קדמאי די אפקית יתהון מארעא דמצרים לעיני עממיא למהוי להון לאלהא אגא: ו:

מו אלה החקים והמשפטים והתורת אשר נתן יהוה בינו ובין בני ישראל בחר סיני בירמשה: אלה החקים והמשפטים והתורת אשר נתן יהוה בינו ובין בני ישראל בחר סיני בירמשה: אלין קמיא ודיניא ואורייתא די יתב: פי בין מימרה ובין בני ישראל בטורא דסיני בידא דמשה: פ

שיש א ונדבר יהנה אלמשה לאמר: ונדבר יהנה אלמשה לאמר: ומליל פי עם משה למימר: ב דבר אלבני ישראל ואמרת אלהם איש פי ופלא נדר בערפך נפשת ליהנה: דבר אלבני ישראל ואמרת אלהם איש פי ופלא נדר בערפך נפשת ליהנה: מלל עם בני ישראל ותימר להון גבר ארי יפרש נדר כפרסן נפשמתא קדם: ו: והיה ערפך הזכר מכן עשרים שנה ועד בןששים שנה והיה ערפך המשים שקל כסף בשקל הקדש: והיה ערפך הזכר מכן עשרים שנה ועד בןששים שנה והיה ערפך המשים שקל כסף בשקל הקדש: ויהי פרסנה דכורא מבר עסרין שנין ועד בר שתין שנין ויהי פרסנה חמשין סלעין דכסף בסלעי קודשא: ד ואם נקבה הוא והיה ערפך שלשים שקל: ואם נקבה הוא והיה ערפך שלשים שקל: ואם נקבתא היא ויהי פרסנה תלתין סלעין: ה ואם מכןחמש שנים ועד בןעשרים שנה והיה ערפך הזכר עשרים שקלים ולנקבה עשרת שקלים: ואם מכןחמש שנים ועד בןעשרים שנה והיה ערפך הזכר עשרים שקלים ולנקבה עשרת שקלים: ואם מבר חמש שנין ועד בר עסרין שנין ויהי פרסנה דכורא עסרין סלעין ולנקבתא עסר סלעין: ו ואם מכןחדש ועד בןחמש שנים והיה ערפך הזכר חמשה שקלים כסף ולנקבה ערפך שלשת שקלים כסף: ואם מכןחדש ועד בןחמש שנים והיה ערפך הזכר חמשה שקלים כסף ולנקבה ערפך שלשת שקלים כסף: ואם מבר נחא ועד בר חמש שנין ויהי פרסנה דכורא חמש סלעין דכסף ולנקבתא פרסנה תלת סלעין דכסף: ו: ואם מכןששים שנה ומעלה אםזכר והיה ערפך חמשה עשר שקל ולנקבה עשרה שקלים: ואם מכןששים שנה ומעלה אםזכר והיה ערפך חמשה עשר שקל ולנקבה עשרה שקלים: ואם מבר שתין שנין ולעלא

אם דכורא ויהי פרסנה חמש עסרי סלעין ולקובתא עסר סלעין: ח ואם־מך הוא מערפך והעמידו לפני הכהן והעריך אתו הכהן על־פי אשר תשיג יד הנדר יעריכו מפנה: ואם־מך הוא מערפך והעמידו לפני הכהן והעריך אתו הכהן על־פי אשר תשיג יד הנדר יעריכו מפנה: ואם מספן הוא מפרסנה ויקימנה קדם כהנא ויפרוס יתה כהנא על מימר די מדבק ידא דנודרא יפרסנה כהנא: ס ט ואם־בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן ליהוה כל אשר יתן ממנו ליהוה יהיה־קדש: ואם־בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן ליהוה כל אשר יתן ממנו ליהוה יהיה־קדש: ואם בעירא די יקרבון מנה קרבנא קדם ?? כל די יתן מנה קדם ?? יהי קודשא: י לא יחלפנו ולא־ימיר אתו טוב ברע אורע בטוב ואם־המיר ימיר בהמה בבהמה והיה־הוא ותמורתו יהיה־קדש: לא יחלפנו ולא־ימיר אתו טוב ברע אורע בטוב ואם־המיר ימיר בהמה בבהמה והיה־הוא ותמורתו יהיה־קדש: לא יחלפנה ולא יעבר יתה טב כביש או ביש ביש ואם חלפא יחלף בעירא בבעירא ויהי הוא וחלופה יהי קדש: יא ואם כל־בהמה טמאה אשר לא־יקריבו ממנה קרבן ליהוה והעמיד את־הבהמה לפני הכהן: ואם כל־בהמה טמאה אשר לא־יקריבו ממנה קרבן ליהוה והעמיד את־הבהמה לפני הכהן: ואם כל בעירא מסאבא די לא יקרבון מנה קרבנא קדם ?? ויקים ית בעירא קדם כהנא: יב והעריך הכהן אתה בין טוב ובין רע בערפך הכהן כן יהיה: והעריך הכהן אתה בין טוב ובין רע בערפך הכהן כן יהיה: ויפרוס כהנא יתה בין טב ובין ביש כפרסנא דכהנא כן יהי: יג ואם־גאל וגאלנה ויסף חמישתו על־ערפך: ואם־גאל וגאלנה ויסף חמישתו על־ערפך: ואם מפרק יפרקנה ויסף חמשה על פרסנה: יד ואיש כייקדש את־ביתו קדש ליהוה והעריכו הכהן בין טוב ובין רע כאשר יעריך אתו הכהן כן יקום: ואיש כייקדש את־ביתו קדש ליהוה והעריכו הכהן בין טוב ובין רע כאשר יעריך אתו הכהן כן יקום: וגבר ארי קדש ית ביתה קודשא קדם ?? ויפרסנה כהנא בין טב ובין ביש כמא די יפרוס יתה כהנא כן יקום: טו ואם־המקדיש וגאל את־ביתו ויסף חמישית כסף־

ערפך עליו והיה לו: ואם־המקדיש וגאל את־ביתו ויסף חמישית כסף־ערפך עליו והיה לו: ואם דאקדש יפרוק ית ביתה ויוסף חמש כסף פרסנה עלוהי ויהי לה: שביעו טו ואם א משדה אחוזתו יקדיש איש ליהוה והיה ערפך לפי זרעו זרע חמר שערים בחמשים שקל כסף: ואם א משדה אחוזתו יקדיש איש ליהוה והיה ערפך לפי זרעו זרע חמר שערים בחמשים שקל כסף: ואם מחקל אחסנתה יקדיש גבר קדם ?? ויהי פרסנה לפום זרעה בר זרע כור שעורין בחמשין סלעין דכסף: ז ואם־משנת היכל יקדיש שדהו בערפך יקום: אם־משנת היכל יקדיש שדהו בערפך יקום: אם משתא דיובלא יקדש חקלה כפרסנה יקום: יח ואם־אתר היכל יקדיש שדהו וחשבילו הכהן את־הכסף על־פי השנים הנותרת עד שנת היכל ונגרע מערפך: ואם־אתר היכל יקדיש שדהו וחשבילו הכהן את־הכסף על־פי השנים הנותרת עד שנת היכל ונגרע מערפך: ואם כתר יובלא יקדש חקלה ויחשב לה כהנא ית כסףא על מימר שניא דישתארן עד שתא דיובלא ויתמנע מפרסנה: יט ואם־גאל וגאל את־השדה המקדיש אתו ויסף חמישית כסף־ערפך עליו וקם לו: ואם מפרק יפרוק ית חקלא דאקדש יתה ויוסף חמש כסף פרסנה עלוהי ויקום לה: כ ואם־לא וגאל את־השדה ואם־מכר את־השדה לאיש אתר לא־וגאל עוד: ואם־לא וגאל את־השדה ואם־מכר את־השדה לאיש אתר לא־וגאל עוד: ואם לא יפרוק ית חקלא ואם זבין ית חקלא לגבר אחרן לא יתפרק עוד: כא והיה השדה בצאתו ביכל קדש ליהוה פשרה חחרם לכהן תהיה אחוזתו: והיה השדה בצאתו ביכל קדש ליהוה פשרה חחרם לכהן תהיה אחוזתו: ויהי חקלא במפקה דיובלא קודשא קדם ?? פחקל חרמא לכהנא תהי אחסנתה: כב ואם את־שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו יקדיש ליהוה: ואם את־שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו יקדיש ליהוה: ואם ית חקל זבינהי די לא מחקל אחסנתה יקדש קדם ??: כג וחשבילו הכהן את מכסת הערפך עד שנת היכל ונתן את־הערפך ביום

מִן־הָאָדָם לֹא יִפְדֶּה מוֹת יוֹמֵת: כֹּל חֶרֶם דֵּי יִתְחַרֵם מִן אִשָּׁא לֹא יִתְפָּרֵק אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּל: לְ וְכַל־מַעֲשֵׂי הָאָרֶץ מִזְרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לִיהוָה הוּא קָדֵשׁ לִיהוָה: וְכַל־מַעֲשֵׂי הָאָרֶץ מִזְרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לִיהוָה הוּא קָדֵשׁ לִיהוָה: וְכָל מַעֲשֵׂי הָאָרֶץ וְכָל מַעֲשֵׂי דְאֶרְעָא דְאֶרְעָא דְאֶרְעָא מִפְּרִי אֵילָנָא דִּי הוּא קוֹדֵשׁ קָדֵם יִי: לֹא וְאִם־נֶאֱמַר וְנֶאֱמַר אִישׁ מִמַּעֲשֵׂרֵי חַמְשִׁיתוֹ יִסַּף עָלָיו: וְאִם־נֶאֱמַר וְנֶאֱמַר אִישׁ מִמַּעֲשֵׂרֵי חַמְשֵׁה יִסַּף עָלָיו: וְאִם מִפְּרִק יִפְרוֹק גְּבֵר מִמַּעֲשֵׂרֵה חַמְשֵׁה יִסַּף עָלָיו:

מִפְּטוּר לֹב וְכַל־מַעֲשֵׂי בְקָר וְצֹאן כֹּל אֲשֶׁר־יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הַעֲשִׂירִי יִהְיֶה־קָדֵשׁ לִיהוָה: וְכַל־מַעֲשֵׂי בְקָר וְצֹאן כֹּל אֲשֶׁר־יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הַעֲשִׂירִי יִהְיֶה־קָדֵשׁ לִיהוָה: וְכָל מַעֲשֵׂי תוֹרִין וְעֵץ כֹּל דִּיעֲבֹר תַּחַת חֲטָא עֲשִׂינְיָא יְהִי קָדֵשׁ קָדֵם יִי: לֹב לֹא יִבְקֹר בִּין־טוֹב לְרַע וְלֹא יִמְוִרְנוּ וְאִם־חֲמָר יִמְוִרְנוּ וְהִיהִי־הוּא וְתִמְוִרְתּוֹ יִהְיֶה־קָדֵשׁ לֹא יִנְאָל: לֹא יִבְקֹר בִּין־טוֹב לְרַע וְלֹא יִמְוִרְנוּ וְאִם־חֲמָר יִמְוִרְנוּ וְהִיהִי־הוּא וְתִמְוִרְתּוֹ יִהְיֶה־קָדֵשׁ לֹא יִנְאָל: לֹא יִבְקֹר בֵּין טַב לְבִישׁ וְלֹא יִתְלַפֵּנָה וְאִם חֲלָפָא יִתְלַפֵּנָה וְיִהִי הוּא וְחֲלֹפָה יְהִי קוֹדֵשׁ לֹא יִתְפָּרֵק: לֹד אֱלֹה הַמְצֹאת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי: אֱלֹה הַמְצֹאת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי: אֵלֶּיךָ פְּקוּדֵי דֵי פְקִיד יִי יְתַּ מֹשֶׁה לְוֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא דְסִינַי:

חֻק חֻק וְנִתְחַזַּק

ע"ח פסוקים, עו"א סימן.

סכום פסוקי דספר ויקרא שמנה מאות וחמשים ותשעה נטף סימן. וחציו והנוגע בבשר הוב. ופרשיותיו עשרה בא גר סימן. וסדריו כ"ג ובתורתו יהנה יומם ולילה סימן. ופרקיו כ"ז ואהיה עמך ואברכך סימן. מנן הפתוחות שתיים וחמשים. והסתומות ששה וארבעים הכל שמנה ותשעים פרשיות דודי צח וארום סימן.

ההוא קָדֵשׁ לִיהוָה: וְחֲשַׁבְתִּי לָהֶם אֶת מַכְסַּת הָעֶרְפֶּד עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְנָתַן אֶת־הָעֶרְפֶּד בְּיָוֵם הַהוּא קָדֵשׁ לִיהוָה: וַיִּחַשֵּׁב לָהּ פְּהֵא יְת מִנְּנָן פְּרַסְנָה עַד שְׁמָא דִּיבֹלָא וְיָמֵן יְת פְּרַסְנָה בְּיוֹמָא הַהוּא קוֹדֵשׁ קָדֵם יִי: כֹּר בְּשַׁנַּת הַיָּבֵל יָשׁוּב הַשְּׂדֵה לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ מֵאֲתוֹ לְאִשְׁרֵי לֹו אַחֲזַת הָאָרֶץ: בְּשַׁנַּת הַיָּבֵל יָשׁוּב הַשְּׂדֵה לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ מֵאֲתוֹ לְאִשְׁרֵי לֹו אַחֲזַת הָאָרֶץ: בְּשְׁמָא דִּיבֹלָא יְתוּב חֲקָלָא לְדִזְבְּנָה מִנָּה לְדִדְלֵה אַחְסַנָּת אֶרְעָא: כֹּה וְכַל־עֶרְפֶּד יִהְיֶה בְּשִׁקֵּל הַקָּדֵשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשֶּׁקֶל: וְכַל־עֶרְפֶּד יִהְיֶה בְּשִׁקֵּל הַקָּדֵשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשֶּׁקֶל: וְכָל פְּרַסְנָה יְהִי בְּסַלְעֵי קוֹדֵשׁ עֶסְרִין מְעִין יְהִי סַלְעָא: כֹּו אֶד־בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבְכֹּר לִיהוָה בְּבַחְמָה לֹא־יִקְדִּישׁ אִישׁ אֲתוֹ אִם־יִשׁוֹר אִם־שֵׁה לִיהוָה הוּא: אֶד־בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבְכֹּר לִיהוָה בְּבַחְמָה לֹא־יִקְדִּישׁ אִישׁ אֲתוֹ אִם־יִשׁוֹר אִם־שֵׁה לִיהוָה הוּא: בְּרַם בּוֹרְכָא דֵי יִתְפַּכֵּר קָדֵם יִי בְּכַעֲרִיא לֹא יִקְדֵשׁ גְּבֵר יְתָה אִם תוֹר אִם אִמֵּר דִּי הוּא: כֹּו וְאִם בְּבַחְמָה הַטְּמֵאָה וּפְדָה בְּעֶרְפֶּד וְיִסַּף חַמְשִׁתּוֹ עָלָיו וְאִם־לֹא יִנְאָל וְנִמְכָּר בְּעֶרְפֶּד: וְאִם בְּבַחְמָה הַטְּמֵאָה וּפְדָה בְּעֶרְפֶּד וְיִסַּף חַמְשִׁתּוֹ עָלָיו וְאִם־לֹא יִנְאָל וְנִמְכָּר בְּעֶרְפֶּד: וְאִם בְּכַעֲרִיא מְסַבָּא וְיִפְרוֹק בְּפְרַסְנָה וְיִוִּסַּף חַמְשֵׁה עָלָיו וְאִם לֹא יִתְפָּרֵק וְיִזְדַּבֵּן בְּפְרַסְנָה: כֹּה אֶד־כְּל־חֲרָם אֲשֶׁר יִחַרֵם אִישׁ לִיהוָה מִכְּל־אֲשֶׁר־לֹו מֵאֲדָם וּבַחְמָה וּמִשְׁדָּה אַחֲזָתוֹ לֹא יִמְכֹּר וְלֹא יִנְאָל כְּל־חֲרָם קָדֵשׁ־קָדֵשִׁים הוּא לִיהוָה: אֶד־כְּל־חֲרָם אֲשֶׁר יִחַרֵם אִישׁ לִיהוָה מִכְּל־אֲשֶׁר־לֹו מֵאֲדָם וּבַחְמָה וּמִשְׁדָּה אַחֲזָתוֹ לֹא יִמְכֹּר וְלֹא יִנְאָל כְּל־חֲרָם קָדֵשׁ־קָדֵשִׁים הוּא לִיהוָה: בְּרַם כֹּל חֶרֶם דֵּי יִחַרֵם גְּבֵר קָדֵם יִי מִכָּל דֵּי לָהּ מֵאִנְשָׁא וּבְכַעֲרִיא וּמִחֲקֵל אַחְסַנָּתָה לֹא יִזְדַּבֵּן וְלֹא יִתְפָּרֵק כֹּל חֶרֶם קָדֵשׁ קוֹדֵשִׁין הוּא קָדֵם יִי: כֹּה כְּל־חֲרָם אֲשֶׁר יִחַרֵם מִן־הָאָדָם לֹא יִפְדֶּה מוֹת יוֹמֵת: כְּל־חֲרָם אֲשֶׁר יִחַרֵם

הַפְּטָרָה לַפְּרִשְׁת בַּחֲר־בַּחֲוֹתוֹי בִּרְמִיָּה פֶּרֶק טו

טו יִהְיֶה עִי וּמַעֲנִי וּמְנוֹסִי בְּיוֹם צָרָה אֵלֶיךָ גּוֹיִם יִבְאוּ מֵאֲפַס־אָרֶץ וְיִאֲמְרוּ אֶד־שִׁקֵּךְ נִחְלוּ אֲבוֹתֵינוּ הַכֹּל וְאִין־בָּם מוֹעִיל: - הַיַּעֲשֵׂה־לֹו אָדָם אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים: - לְכֹן הִנְנִי מוֹדִיעֵם בְּפַעֵם הַזֹּאת אוֹדִיעֵם אֶת־יְדֵי וְאֶת־גְּבוּרָתִי וְדַעוּ כִּי־שְׁמִי יְהוָה: יז « חֲמַאת יְהוָה כְּתוּבָה בְּעַט בְּרוּךְ בְּצַפְרֵן שְׁמוֹר חֲרוּשָׁה עַל־לִוַח לְבָב וְלִקְרָנֹת מוֹבַחֹתֵיכֶם: - כּוֹכַר בְּנִיהֵם מוֹבַחֹתָם וְאֲשִׁרְיָהֶם עַל־עֵץ רַעֲנָן

על גבעות הנבחות: הִרְרִי בַשָּׂדֶה חִילְךָ כְּלֵאֲצֻרוֹתֶיךָ לָבוֹ אֶתְּנֵנִי בְּמַתִּיךְ בְּחַטָּאת בְּכָל־גְּבוּלֶיךָ: וְשִׁמְמַתָּה וּבָדַד מִנְחַלְתֶּךָ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ וְהַעֲבַדְתִּיךָ אֶת־אֲיֹבֶיךָ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא־יִהְיֶהֱ עֵץ כִּי־אֲשֶׁר קָדַחְתָּם בְּאֵפֶי עַד־עוֹלָם תִּקְוֶה: הִ כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הַנְּבִל אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם וְשֵׁם בָּשָׂר וְרָעוּ וּמִן־יְהוָה יִסוּר לָבוֹ: וְהָיָה כְּעֵרְעֵר בְּעֵרְבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי־יָבֹא טוֹב וְשָׂכַן חֲרָרִים בְּמִדְבַּר אֶרֶץ מַלְחָה וְלֹא תִשָּׁב: בְּרוּךְ הַנְּבִיר אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיהוָה וְהָיָה יְהוָה מִבְּטָחוֹ: הִ וְהָיָה כְּעֵץ אֲשֶׁר יִשְׁלַח שָׁרְשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי־יָבֹא חֵם וְהָיָה עֲלָהוּ רֵעָנָן וּבִשְׁנַת בְּצֻרָתָ לֹא יִדָּאָג וְלֹא יִמְיֵשׁ מַעֲשׂוֹת פְּרִי: עֵקֶב הִלֵּב מִכָּל וְאִנְשׁ הוּא מִי יִדְעֵנוּ: אֲנִי יְהוָה חֲקֵר לֵב בְּחֵן פְּלִאוֹת וְלִתְּת לְאִישׁ כְּדַרְכָּיו כִּפְרִי מִעֲלָלוֹ: כִּי קָרָא דָגָל וְלֹא יִלְדַּע עֲשֵׂה עֲשֵׂר וְלֹא כְּמִשְׁפַּט כְּחֵצֵי יָמָיו יַעֲבֹבֻ וּבְאֶחְרִיתוֹ הָיָה נָבֵל: כִּי כָּבוֹד מְרוֹם מִרְאשׁוֹן מְקוֹם מְקֻדְשָׁנוּ: מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְהוָה פְּלִיעוּבִיד וּבִשׁוֹ וּסְוִרֵי בְּאֶרֶץ יִכְתְּבוּ כִּי עֹבְדוֹ מְקוֹר מִי־חַיִּים אֶת־יְהוָה: הִ רְפָאֵנִי יְהוָה וְאַרְפָּא הוֹשִׁיעֵנִי וְאוֹשַׁעַה כִּי תַחֲלֵתִי אֶתָּה:

הפטרה לפרשת בהר בירמיה פרק לב

לֵב וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ הִיָּה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: הִ הִנֵּה חֲנַמְאֵל בֶּן־שְׁלֹם דִּדְךָ בָּא אֵלֶיךָ לֵאמֹר קִנְיָה לָךְ אֶת־שְׂדֵי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹת כִּי לָךְ מִשְׁפַּט הַגְּאֻלָּה לְקִנְיָת: הִ וַיָּבֹא אֵלַי חֲנַמְאֵל בֶּן־דוֹדִי כְּדָבַר יְהוָה אֶל־חֲצֵר הַמְּטָרָה וַיֹּאמֶר אֵלַי קִנְיָה נָא אֶת־שְׂדֵי אֲשֶׁר־בְּעֵנְתוֹת אֲשֶׁר אֶבְטַח בְּנִימִין כִּי לָךְ מִשְׁפַּט הַיְרֻשָׁה וְלָךְ הַגְּאֻלָּה קִנְיָה לָךְ וְאָדַע כִּי דְבַר־יְהוָה הוּא: וַאֲקִנְיָה אֶת־הַשָּׂדֶה מֵאֵת חֲנַמְאֵל בֶּן־דוֹדִי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹת וְאֶשְׁקַלְהֶן לֹלֹ אֶת־הַכֶּסֶף שֶׁבַעֵה שְׁקָלִים וְעֵשְׂרֵה הַכֶּסֶף: וְאֶכְתֹּב בְּסֵפֶר וְאֶחְתֶּם וְאָעִיד עֲדִים וְאֶשְׁקַל הַכֶּסֶף בְּמֵאוֹנִים: וְאֶקַּח אֶת־כֶּסֶף הַמִּקְנָה אֶת־הַחֲתוּמִים הַמְצִיָּה וְהַחֲקִים וְאֶת־הַגְּלוּי: וְאֶחְתֵּן אֶת־הַכֶּסֶף הַמִּקְנָה אֶל־בְּרוּךְ בֶּן־גְּרִיָּה בֶּן־מַחְסִיָּה לְעֵינַי חֲנַמְאֵל דְּדִי וְלְעֵינַי הַעֲדִים הַתְּכִים בְּכֶסֶף הַמִּקְנָה לְעֵינַי כְּלִי־הַיְהוּדִים הַיֹּשְׁבִים בְּחֲצֵר הַמְּטָרָה: וְאֶצְוֶה אֶת־בְּרוּךְ לְעֵינֵיהֶם לֵאמֹר: הִ כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְקוֹחַ אֶת־הַסְּפָרִים הָאֵלֶּה אֵת כֶּסֶף הַמִּקְנָה הַזֶּה וְאֵת הַחֲתוּמִים וְאֵת כֶּסֶף הַגְּלוּי הַזֶּה וְנָתַתְּם בְּכַל־חֲרָשׁ לְמַעַן יַעֲמְדוּ יָמִים רַבִּים: כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד יִקְנוּ בְּתִים וְשָׂדוֹת וּכְרָמִים בְּאֶרֶץ הַזֹּאת: וְאֶתְּפֹלֵל אֶל־יְהוָה אַחֲרַי תְּתִל אֶת־כֶּסֶף הַמִּקְנָה אֶל־בְּרוּךְ בֶּן־גְּרִיָּה לֵאמֹר: אֶהְיֶה אֲדִנִי יְהוָה הַנֵּה אֶתָּה עֲשִׂית אֶת־הַשְּׂמִים וְאֶת־הָאֶרֶץ בְּכַדָּל וּבִזְרָעָה הַנְּטוּיָה לֹא־יִפְלֵא מִמֶּנִּי כִּלְדָבָר: הִ עֲשֵׂה חֶסֶד לְאֶלְפִים וּמִשְׁלָם עוֹן אֲבוֹת אֶל־חֵיק בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם הָאֵל הַגְּדוֹל הַגְּבוּר יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ: גְּדוֹל הַעֲצָה וְרַב הַעֲלִילָה אֲשֶׁר־עִינֶיךָ פְּקוּחוֹת עַל־כָּל־דְּרָכֶיךָ בְּנֵי אָדָם לִתְּת לְאִישׁ כְּדַרְכָּיו וּכְפָרִי מִעֲלָלוֹ: כִּי אֲשֶׁר שָׁמַת אֹתוֹת וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וּבִישְׂרָאֵל וּבְאָדָם וְתַעֲשֶׂה־לָּךְ שֵׁם כְּיוֹם הַזֶּה: וְתִצָּא אֶת־עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְיַד חֲזָקָה וּבְאִזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְמִזְרָא גְּדוֹל: כִּי וְתִתֵּן לָהֶם אֶת־הָאֶרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתָם לִתְּת לָהֶם אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ:

לזכות אנשי החסד הדגולים
 הרה"ח ר' אברהם משה דייטש ורה"ח ר' גבריאל גופין שיחון
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש